

Betänkande

af

den af Kongl. Maj:t den 21 november 1890 tillsatta komité för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m.

I.

Förslag

till

lag om stiftsstyrelse,

instruktion för stiftsstyrelse,

förordning angående konsistoriernas befattning med allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier,

kungörelse angående öfversändande till domkapitel af utslag, hvarigenom verldslig rätt dömt prest till ansvar,

lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen,

lag angående prestedens utbytande mot ett löfte
samt motiv till dessa förslag.

Till Konungen.

Genom nådigt bref den 21 november 1890 har Eders Kongl. Maj:t behagat uppdraga åt en komité att utarbete förslag till lagbestämmelser med anledning af framställningar utaf Kyrkomötet och Riksdagen rörande

ändringar i kyrkolagen m. m. samt förordnat till ordförande i komitén undertecknad Bergström och till ledamöter undertecknade Claëson, Billing, Johansson och Bagge, med rättighet för komiterade att, derest de så funne behöfligt, sjelfva tillkalla ytterligare en eller två ledamöter att deltaga i särskilda delar af arbetet. Derjemte har Eders Kongl. Maj:t anbefallt komitén att, derest det utan olägenhet kunde ske, efter hand afgifva förslag till lagstiftning i särskilda delar af de ämnen, hvilka i ofvannämnda nådiga bref omförmälas.

De framställningar, hvilka blifvit till komitén öfverlemnade, hafva gjorts

af *Kyrkomötet*:

dels i skrivelser den 30 september 1878, den 6 oktober 1883 och den 8 oktober 1888 med anhållan att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta förslag till författning angående domkapitlens sammansättning och verksamhet,

dels i skrifvelse den 30 september 1878 om utarbetande af förslag till ny författning angående kyrkotukt och i skrifvelse den 3 oktober 1883 i fråga om ändring af förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868,

dels i skrivelser den 8 oktober 1883 och den 29 september 1888 med anhållan att gällande bestämmelser rörande kungörelsers publicerande i kyrkorna måtte varda ändrade,

dels i skrifvelse den 8 oktober 1883 om vissa ändringar i § 2, 4 och 5 af förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863,

dels i skrifvelse af den 25 september 1888 om tillägg till 3 § af förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873,

dels i skrivelser den 3 oktober 1888 om vidtagande af åtgärder för viss förändring af 26 § 1 mom. af lagen angående tillsättning af

presterliga tjänster den 26 oktober 1883 samt om sådana lagstiftningsåtgärder, som kunde prövas nödiga och lämpliga till förekommande deraf, att kyrkliga handlingar förrättades af personer, hvilka dertill saknade laglig befogenhet,

dels i skrifvelse den 19 september 1888 med anhållan att Eders Kongl. Maj:t täcktes gifva bestämmelser derom, huru tillgå skall vid upprättande af förslag och hållande af val till förenad klockare-, organist- och folkskolelärarebefattning, till förenad organist- eller klockare- och folkskolelärarebefattning och till förenad klockare- och organistbefattning,

och dels i skrifvelse den 8 oktober 1888 med anhållan, att lagstiftningen angående äktenskapsskilnad måtte underkastas revision i syfte att förebygga, det äktenskap må utan fullt giltiga skäl upplösas;

af *Riksdagen*:

dels i skrifvelse den 17 maj 1879 med anhållan, att nu gällande stadganden om skilnad i trolofning och äktenskap måtte underkastas granskning samt till Riksdagen afgifvas de förslag, hvartill denna granskning kunde föranleda,

dels i skrifvelse den 16 mars 1886, hvori begärts ändring i förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868,

dels i skrifvelse den 9 mars 1889 med anhållan om vidtagande af åtgärder för avvägbringande af sådan förändring i 22 kap. 2 § kyrkolagen, att den deri föreskrifna prested vid prestvigning måtte utbytas mot ett löfte, äfvensom att Eders Kongl. Maj:t måtte täckas till nästa kyrkomöte framlägga förslag till formulär för sådant löfte,

och dels i skrifvelse den 12 mars 1889 om antagande af en utaf Riksdagen för dess del beslutad lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen;

af *Visby stads- och landsförsamlingar* i underdånig ansökan af den

29 november 1887, att, i hvad dessa församlingar rörde, offentliggörandet af allmänna författningar samt myndigheters och enskilde personers kungörelser finge ske i kyrkans sakristia efter högmessogudstjensten;

samt af *teologiska fakulteten i Upsala* i skrifvelse den 27 juni 1888 med underdånig hemställan om upphäfvande af skyldigheten för bemälda fakultets professorer att vara medlemmar af Upsala domkapitel och om åtgärder för genomförandet i det väsentliga af de med teologiska professorsembeten i Upsala förenade prebendepastoratens indragning.

Komitén, som första gången sammanträdde den 12 sistlidne januari och som nu hunnit afsluta behandlingen af frågorna om stiftsstyrelsens organisation och verksamhet, ändring af 1 kap. 1 § kyrkolagen samt prestedens utbytande mot ett löfte, får härmed i underdånighet öfverlemna de af komitén utarbetade förslag i dessa ämnen jemte motiv.

Tillika får komitén i underdånighet anmäla, att, efter anmodan af undertecknade komiterade, konsistoriinotarien m. m. J. M. Sjögren deltagit i behandlingen af vissa delar af förslagen rörande stiftsstyrelse, men icke i den slutliga redaktionen af dessa förslag.

Undertecknad Billing åberopar i fråga om förslaget till ändring af 1 kap. 1 § kyrkolagen sin dervid fogade reservation.

Stockholm den 25 maj 1891.

Underdånigst:

AXEL BERGSTRÖM.

NILS CLAESON.

GOTTFRID BILLING.

MARTIN JOHANSSON.

A. H. BAGGE.

August Wall.

Förslag

till

lag om stiftsstyrelse,

instruktion för stiftsstyrelse,

förordning angående konsistoriernas befattning med
allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier,
samt

kungörelse angående öfversändande till domkapitel af
utslag, hvarigenom verldslig rätt dömt prest till
ansvar

samt motiv till dessa förslag.

Förslag

10

1. Enligt 17 a kap. 1

2. Enligt 17 a kap. 1

3. Enligt 17 a kap. 1

4. Enligt 17 a kap. 1

5. Enligt 17 a kap. 1

6. Enligt 17 a kap. 1

7. Enligt 17 a kap. 1

Förslag

till

Lag om stiftsstyrelse.

Med upphäfvande af förordningen den 11 februari 1687 huru med rättegång uti domkapitlen skall förhållas, 1 och 11 §§ af cirkulärbrevet den 21 augusti 1786, cirkulärbrefven den 7 december 1787 och den 2 november 1791, förordningen den 29 juli 1812 samt hvad lag och författningar i öfrigt innehålla stridande mot här nedan meddelade bestämmelser, förordnas som följer:

1 §.

1 mom. Inom hvarje stift skall stiftsstyrelsen utöfvas *dels* af biskop, *dels* af ett domkapitel, bestående af fem ledamöter, nemligen biskopen såsom ordförande, domprost, der sådan finnes, såsom vice ordförande, en af Konungen utnämnd stiftssekreterare samt två af Konungen för fem år i sänder förordnade ledamöter, *dels ock* af biskopen med biträde af stiftssekreteraren såsom föredragande, men med biskopen ensam tillkommande beslutanderätt.

2 mom. Der domprost icke finnes, förordnar Konungen för fem år i sänder en af stiftets kyrkoherdar till vice ordförande. Till erhållande af sådant förordnande har domkapitlet att föreslå tre kyrkoherdar.

3 mom. Af Konungen förordnad ledamot åtnjuter ersättning af allmänna medel.

2 §.

1 mom. De två i 1 § 1 mom. omnämnda ledamotsplatser, hvilka endast för fem år i sänder besättas, skola innehafvas, den ena af en till ordinarie tjenst inom stiftet befördad prestman och den andra af en vid universitet, allmänt läroverk eller folkskolelärareseminarium i stiftsstad en fast anställd lärare eller ock, der förhållandena dertill föranleda, af lekman, hvilken icke innehar sådan läraretjenst, som nyss är sagd.

2 mom. Sökande till stiftssekreterarebefattning skall hafva undergått examen, som berättigar till inträde i rikets rättegångsverk, och bör jemväl ega förfarenhet i domarevärf.

3 §.

1 mom. Till besättande af hvardera af de två ledamotsplatser, om hvilka i 2 § 1 mom. sägs, skall domkapitlet upprätta förslag och derå uppföra tre behörige män.

2 mom. Å förslag till besättande af stiftssekreteraretjenst skall domkapitlet uppföra tre bland de sökande, der så många anmält sig. Vid upprättande af sådant förslag skall afseende särskildt fästas å de sökandes lämplighet att handlägga kyrkliga ärenden; egande domkapitlet att, med anförande af skälen dertill, lemna sitt förord åt en af de sökande.

4 §.

1 mom. Är biskopsembete ledigt, eller har biskopen laga förfall, utöfvar domkapitlet biskopens åligganden, dock med undantag af dem, hvilka enligt 5 § 2 mom. endast af biskop kunna utföras.

2 mom. I nyss omförmälda fall må ej förslag, hvarom i 1 § 2 mom. och 3 § sägs, upprättas, utan eger domkapitlet endast förordna behörig person att i egenskap af vice ordförande, adjungerad ledamot eller stiftssekreterare under högst två månader domkapitlet biträda. Är fråga om förordnande för längre tid, göre domkapitlet hemställan derom hos Konungen.

5 §.

1 mom. Biskopen utöfvar högsta inseendet öfver de i stiftet tjenstgörande presters embetsförvaltning och lefverne samt öfvervakar vårderna i öfrigt af stiftets församlingar.

2 mom. Biskopen tillkommer ock att till prestembetet inviga af domkapitlet dertill kallade män; att hålla prestmöte; att i den ordning särskildt är stadgad utnämna kontraktsprostar, hvilka hvar inom sitt kontrakt hafva att biträda biskopen vid inseendet öfver presterskapet och församlingsvårderna; samt att sjelf eller genom annan i församling inställa kyrkoherde, förrätta kyrkoinvigning och anställa visitationer inom stiftet.

6 §.

Till domkapitels befattning hörer:

att anställa prestexamen samt andra dermed jemförliga prof;

att, i den mån stiftets behof dertill föranleder, till prestembetet kalla behörigen vitsordade män, hvilka biskopen förklarat sig villig att till det embete inviga;

att bevilja tjenstledighet och anvisa tjenstgöring åt prest inom stiftet; dock att, der å tider mellan domkapitlets sammanträden sådan åtgärd erfordras, biskop, biträdd af stiftssekreterare, eger att derom gå i författning;

att fullgöra hvad i fråga om biskopsval, tillsättning af presterliga tjänster och val af ombud vid allmänt kyrkomöte domkapitel lagligen åligger;

att entlediga från tjänst, som innehafves på grund af domkapitlets fullmakt eller förordnande;

att åt stiftet tillhörande prest meddela afsked från prestembetet;

att handlägga frågor angående skilnad i trolofning eller äktenskap;

att förvalta de under domkapitlets omedelbara vård ställda kassor och uppbördsmedel;

att öfva tillsyn öfver förvaltningen af de inom stiftet varande kyrkors och fromma stiftelsers med flere dylika medel;

att afgöra:

a) besvär öfver frågodagsförrättning och prestval;

b) besvär öfver embetsåtgärd af prest i hvad ej rör den enskilda själavården;

c) mål angående sådan af prest begången förbrytelse, hvaröfver, enligt hvad särskildt är stadgadt, verldslig rätt ej må döma;

d) tvister, huru stor andel af de med presterlig tjänst inom stiftet förenade löneförmåner den, hvilken njuter afkomst af tjänsten, skall afstå såsom godtgörelse till tjänstförrättande eller biträdande prest;

e) öfver kyrkostämmas, kyrkoråds eller skolråds beslut anförda besvär, hvilka enligt särskilda författningar skola hos domkapitel fullföljas;

f) besvär i andra mål, hvilka af Konungen varda till domkapitlet hänvisade;

att, der gällande lag dertill föranleder, besluta, att prest skall afhålla sig från embetets utöfning; samt

att till verkställighet befordra laga kraft egande utslag, hvarigenom prest blifvit dömd till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning.

7 §.

Biskop med biträde af stiftssekreterare eger att behandla och afgöra de mål och ärenden, hvilka närmare bestämmas i den särskilda instruktion för stiftsstyrelse, som Konungen utfärdar.

8 §.

I Stockholms stad skall finnas ett konsistorium, under hvilket samtliga församlingarna i staden, med undantag af hof- och garnisonsförsamlingarna, lyda. Detta konsistorium, hvari erkebiskopen, när han är tillstädes, förer ordet, består i öfrigt af fem ledamöter, nemligen pastor primarius, såsom ordinarie ordförande, kyrkoherden i Klara församling, såsom vice ordförande, en af Konungen utnämnd konsistoriisekreterare samt två af Konungen för fem år i sänder förordnade ledamöter. Af dessa två ledamöter skall den ene vara en till ordinarie tjänst i någon af de under konsistorium lydande församlingar befordrad prestman och den andre en vid allmänt läroverk eller folkskolelärareseminarium i hufvudstaden fast anställd lärare eller ock, der förhållandena dertill föranleda, en lekman, hvilken icke innehar sådan läraretjänst, som nyss är sagd.

9 §.

1 mom. Är erkebiskopsembetet ledigt eller är erkebiskopen icke i konsistorium tillstädes, må ej förslag upprättas till besättande af de ledamotsplatser, hvilka för viss tid innehafvas, eller af konsistoriisekreteraretjänsten.

2 mom. I öfrigt gälle om förslagens upprättande, om förordnande af adjungerad ledamot eller af konsistoriisekreterare samt om kompetensvilkor och förord för sökande till konsistoriisekreteraretjänst

hvad i 2 § 2 mom., 3 § samt 4 § 2 mom. i dessa hänseenden är om ledamot i domkapitel och om stiftssekreterare stadgadt.

10 §.

Om sammansättningen af hofkonsistorium förordnar Konungen. Detta konsistorium skall hvad angår hofförsamlingen och garnisonsförsamlingarne i Stockholm fullgöra hvad beträffande öfriga församlingar i denna stad åligger Stockholms stads konsistorium.

11 §.

Domkapitel sammanträder så ofta ärendena det fordra och minst en gång i månaden.

12 §.

Ej må domkapitel besluta, der ej tre ledamöter äro tillstädes och om slutet ense. Vid bedömande af aflagdt prof, upprättande af förslag till och besättande af embete eller tjänst samt i mål om förbrytelse af prest må fyra ledamöter utgöra domfört antal, der tre af dem äro om slutet ense.

13 §.

Hvad i allmän lag eller författning sägs om jäf mot domare gälle äfven beträffande ledamot i domkapitel.

14 §.

Inträffar jäf eller förfall för så många ledamöter i domkapitel, att det förty ej är domfört, eller äro såväl biskop som vice ordförande för längre tid än två månader hindrade att i domkapitlet föra ordet,

eller är biskops- eller domprostembete ledigt, då skall förhållandet anmälas hos Konungen, som förordnar tillfällig ledamot eller vice ordförande.

Vid inträffadt förfall för biskop och vice ordförande under tid ej öfverstigande två månader föres ordet i domkapitlet af den utaf Konungen förordnade presterlige ledamoten.

Finnes eljest nödigt, att i stället för ledamot, som fått förfall, annan varder förordnad, då må domkapitlet, der minst tre ledamöter äro tillstädes, till adjungerad ledamot eller till stiftssekreterare för högst två månader förordna behörig person, men göre, då fråga är om förordnande för längre tid, hemställan derom hos Konungen.

15 §.

Den, som första gången tager säte i domkapitel, aflägge den ed, som för ordförande eller ledamot i domkapitel är föreskrifven.

16 §.

1 mom. I domkapitel förekommande mål och ärenden skola föredragas af ordföranden, der han icke i särskilda fall finner godt att öfverlemna föredragningen åt stiftssekreteraren.

2 mom. Skall omröstning ske, säge stiftssekreteraren först sin mening, derefter den, som ytterst sitter, och sedan öfrige ledamöter hvar efter annan i den ordning, hvori de i domkapitlet sitta.

17 §.

Åtal mot prest för förbrytelse, hvarom domkapitel skall döma, upptages af det domkapitel, hvarunder han lyder.

Svensk prest, som utom riket i kyrkans tjänst användes, lyder under domkapitlet i Upsala, der ej annorlunda i fråga om krigsprest är särskildt stadgadt.

18 §.

Rätt att vid domkapitel mot prest anhängiggöra talan å af honom begången förbrytelse tillkommer målsegande äfvensom prosten i det kontrakt, inom hvilket presten är anställd.

19 §.

1 mom. Nedlägges hos domkapitel anhängiggjord talan, hvarom i 18 § sägs, eller är angivelse om förbrytelse af prest hos domkapitel gjord af den, som sjelf ej vill eller eger att å förbrytelsen tala, eller väckes fråga inom domkapitel om beifrande af sådan förbrytelse; då må domkapitlet, der så skäligen pröfvas, antingen utan att lita allmän åklagare till ransaka och döma i målet eller ock hos Konungens befallningshafvande begära förordnande för allmän åklagare att, om han dertill finner skäl, inför domkapitlet föra talan i målet.

2 mom. Har domkapitlet dömt i målet, utan att målsegande, vederbörande kontraktsprost eller allmän åklagare deri fört talan, och har uppå förd klagan domkapitlets utslag blifvit af högre rätt ändradt eller upphäfdt, må domkapitlet, om så pröfvas skäligen, hos justitiekansleren göra hemställan om förordnande för allmän åklagare att fullfölja målet hos Konungen.

20 §.

1 mom. I mål, som det enligt 6 § tillkommer domkapitel att pröfva och afdöma, eger domkapitlet eller, mellan dess sammanträden, biskopen att, om så nödigt anses, öfver inkomna besvär, klagomål eller angifvelse infordra vederbörandes förklaring med föreläggande af viss tid för förklaringens afgifvande vid förlust af rättighet att varda vidare hörd i målet.

2 mom. Vet man ej hvar den vistas, som skall förklara sig, varde i allmänna tidningarne tre gånger kungjordt att besvär, klagomål eller angifvelse inkommit till domkapitlet och att skriftlig förklaring bör vid det i 1 mom. stadgade äfventyr hos domkapitlet afgifvas inom nittio dagar efter det kungörelsen tredje gången infördes.

3 mom. I kungörelse, hvarom i näst föregående mom. sägs, skall hufvudsakliga innehållet af besvär, klagomål eller angifvelse i korthet intagas.

21 §.

1 mom. Domkapitel eger att, der så finnes lämpligt, uppdraga åt vederbörande kontraktsprost att, när fråga är om förbrytelse af prest, företaga undersökning; skolande presten till den undersökning bevisligen kallas.

2 mom. Finner domkapitlet målets beskaffenhet kräfva att presten muntligen höres inför domkapitlet, vare han pliktig att efter kallelse derstädes infinna sig. Uteblifver han utan laga förfall, lite domkapitlet Konungens befallningshafvande till för hans inställande.

Till förhör, hvarom nu är sagdt, varde jemväl motpart kallad.

22 §.

Biskop eller domkapitel eger, om förklarande parts skriftliga svar dertill föranleder, låta motparten, innan målet afgöres, få förklaringen med påminnelser bemöta inom förelagd viss tid.

23 §.

Har prest blifvit af verldslig rätt dömd till straff för förbrytelse, skall det domkapitel, hvarunder han lyder, pröfva, huruvida hans presterliga anseende genom den förbrytelse fläckats eller spillts, och för sådant ändamål, der omständigheterna det påkalla, taga kännedom om ransakningshandlingarna samt, innan den sakfælde må dömas till ytterligare ansvar, lemna honom tillfälle att afgifva förklaring.

24 §.

Erfordras i mål, som hos domkapitel är anhängiggjordt, vittnesförhör, eger domkapitlet att sjelft höra vittnen eller ock förordna om anställande af vittnesförhör vid den underrätt, der domkapitlet finner det lämpligen kunna ske.

25 §.

Hvad i lag är stadgadt rörande offentlighet vid allmän underrätt gälle äfven för domkapitel, när vittnesförhör eller annat muntligt förhör eger rum.

26 §.

Om vittnesersättning och annan rättegångskostnad, efter hvad i allmän lag sägs, må domkapitel döma.

27 §.

Ej må domkapitel döma om skadestånd eller upprättelse, ej heller om missfirmelse under rättegången.

Finner domkapitlet missfirmelse hafva skett i eller för någons embete eller tjänst, ankomme på domkapitlet att derom hos Konungens befallningshafvande göra anmälan för förbrytelsens åtalande af allmän åklagare.

28 §.

I mål, som angår af prest begången förbrytelse, hvarom domkapitel skall döma, eller som genom besvär dragits under domkapitels pröfning, skall meddelas *utslag*. Öfriga mål och ärenden, ehvad de tillhöra biskops eller domkapitels handläggning, skola afgöras genom *beslut*.

29 §.

1 mom. Domkapitels utslag, som ej muntligen afkunnas, varde meddeladt å dag, som genom anslag sist dagen förut blifvit tillkännagifven; och skall utslaget å den dag, hvarå det ställes, i utskrift vara att tillgå.

2 mom. Beslut med anledning af invändningar och påståenden, som på frågodag äro framställda och påkalla domkapitlets åtgärd före valdagen, så ock beslut om förslag, utnämning eller kallelse till tjänst skola kungöras genom anslag samma dag, de fattats. Lag samma vare om föreläggande af tid för afgifvande af påminnelser vid inkommen förklaring.

3 mom. Öfriga af domkapitel eller biskop gifna utslag och beslut skola erhålla den dagens datum, då utslaget afkunnats eller beslutet fattats.

30 §.

1 mom. Vill man söka ändring i domkapitels utslag i mål, som angår förbrytelse begången af prest, göre det hos hofrätt.

2 mom. Besvär öfver domkapitels utslag i frågor om orätt förvaltning af eller bristande redovisning för kyrkors och fromma stiftelsers med flere dylika medel skola, enligt hvad derom särskildt är stadgadt, i kammarrätten anföras.

3 mom. I domkapitels utslag eller beslut i öfriga mål, så ock i beslut fattadt af biskop, må ändring sökas hos Konungen.

31 §.

Om tid och ordning för fullföljd i hofrätt af mål rörande förbrytelse af prest gälle hvad i allmänhet för brottmål är stadgadt.

32 §.

1 mom. Besvär, hvilka hos Konungen fullföljas, skola vid talans förlust inlemnas inom den för underdåniga besvärns anförande i mål, som handläggas af förvaltande myndigheter och embetsverk, stadgade tid, räknad i mål, hvori utslag meddelas efter anslag, från den dag, å hvilken utslaget är stäldt, i mål och ärenden, deri beslutet kungöres genom anslag, från anslagsdagen samt i andra mål och ärenden från dagen för delfäendet af det beslut, som öfverklagas.

2 mom. Besvären skola ingifvas till ecklesiastikdepartementet; dock att, der klagan föres öfver beslut, som genom anslag kungöres, till Konungen stälda besvär skola till domkapitlet ingifvas. Domkapitlet eller biskopen åligger i ty fall att, med föreläggande af viss tid och äfventyr, om den tid försittes, att icke vidare varda hörd i målet,

öfver besvären infordra vederbörandes underdåniga förklaring. Sedan förklaring inkommit eller den dertill förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blifvit afgifven, har domkapitlet att ofördröjligen insända besvärshandlingarne till ecklesiastikdepartementet och dervid bifoga eget underdånigt utlåtande.

33 §.

Stiftsstyrelses beslut, som innefattar anvisande af tjänstgöring, lände till efterrättelse, ändå att besvär mot beslutet anföras.

34 §.

För rättegång i domkapitel gälle allmän rättegångsordning, der icke denna lag annorlunda föreskrifver.

35 §.

Stiftssekreterare är ansvarig för expeditionen vid stiftsstyrelsen; egande domkapitel i mån af behof antaga derutöfver för expeditionen erforderligt biträde.

36 §.

Åtal mot stiftssekreterare eller annan ledamot af domkapitel, hvilken ej är prest, för förbrytelse, som han i denna sin egenskap begår, skall af hofrätt omedelbart upptagas, der ej målet, efter ty särskildt är stadgadt, hörer under kammarrätten.

37 §.

Stockholms stads konsistorium har att hvad angår de under konsistorium lydande församlingar behandla och afgöra mål och ärenden

af beskaffenhet att enligt denna lag böra handläggas antingen af domkapitel eller af biskop med biträde af stiftssekreterare; och gälle för konsistorium i tillämpliga delar hvad här ofvan om domkapitel stadgas; dock att konsistorium ej eger att anställa prestexamen eller andra dermed jemförliga prof eller att kalla någon till prestembetet.

Öfvergående stadganden.

1. Ifall konsistoriinotarietjenst är eller, innan denna lag träder i kraft, varder ledig, skola de i lagen gifna föreskrifter angående tillsättning af stifts- och konsistoriisekreterares befattning vinna tillämpning. Der ledighet, som nyss är sagd, vid lagens trädande i kraft icke förefinnes, eger, uppå framställning af vederbörande domkapitel eller konsistorium, Konungen att förordna, huru med stifts- eller konsistoriisekreterarebefattning och dermed förenade göromål skall förhållas, intill dess konsistoriinotarietjensten varder ledig.

2. Förslag till besättande första gången af de ledamotsbefattningar, hvilka omförmälas i 1 § 2 mom., 2 § 1 mom. och 8 §, skola upprättas och till Konungen insändas före den 1 december 18..

Denna lag träder i kraft den 1 januari 18..; dock skola mål och ärenden, hvilka vid nämnda tid äro hos domkapitel anhängiga, behandlas efter äldre lag.

Förslag

till

Instruktion för stiftsstyrelse.

§ 1.

De mål och ärenden, hvilka biskop med biträde af stiftssekreterare har att handlägga, äro följande:

1) klagan öfver prests förfarande vid enskild själavård, der ej fråga är om embetsbrott;

2) frågor:

a) som, utan att afse embetsbrott eller vara genom besvär väckta, uppstå om presterskapets embetsförvaltning i hvad den rör, bland annat, enskild själavård, religionsundervisning, sakramentens förvaltning, andra kyrkliga förrättningar, predikosättet, kyrkoböckers förande, utfärdande af embetsbevis, meddelande af uppgifter till rikets officiella statistik samt vård och förvarande af författningar, kungörelser och andra handlingar;

b) om fördelning af tjänstgöringen mellan prester inom samma pastorat;

c) om beviljande af tjänstledighet och anvisande af tjänstgöring åt prest inom stiftet, der å tider mellan domkapitlets sammanträden sådan åtgärd erfordras; skolande ärendet hos domkapitlet vid dess nästa sammanträde anmälas;

d) om meddelande af betyg öfver prests tjenstgöring och lefverne;
 e) om inventering mellan af- och tillträdare af presterlig tjenst eller af stiftssekreterarebefattning;

f) om utfärdande af bestämmelser angående kyrkobetjentes tjensteåligganden;

g) om fastställande af öfverenskommelse mellan församling och kyrkoherde angående tid för hållande af gudstjenst äfvensom angående tillfällig gudstjenstlokal;

h) om beredande af religions- och sedlighetsvård åt den vid större arbetsföretag anställda personal;

i) om vidtagande af åtgärd med anledning af hållna visitationer inom stiftet;

k) om den ekonomiska förvaltningen af presterlig lägenhet under tid, för hvilken afkomsten deraf tillfaller allmän kassa; samt

l) om ekonomiska besigtningar och laga syner å ecklesiastika boställen och lägenheter samt vidtagande af åtgärd, som deraf föranledes;

3) ärenden af ekonomisk och administrativ natur, hvilka redan nu tillhöra biskops och Konungens befallningshafvandes gemensamma behandling eller hittills enligt särskilda författningar tillkommit domkapitel att gemensamt med Konungens befallningshafvande handlägga, såsom ärenden angående:

oregelbundenheter i den ecklesiastika indelningen,

utarrendering och förvaltning af de till presterskapets aflöning anslagna stom-, annex-, mensal- och öfriga hemman, löningsjordar och lägenheter äfvensom af kyrkojordar och enkesäten,

fastställande af förslag till afgäld från vissa hemman och lägenheter till presterskapets löneregleringsfond,

hushållning med de ecklesiastika boställsskogarne samt disposition af medel, som inflyta för derifrån försålda skogsalster m. m.,

frihetsår för odling af oländig mark å ecklesiastika boställen,

tillstånd till vattenafledning å och jordafsöndring från sådana boställen, tillsyn öfver fullgörandet af skyldigheter med anledning af laga skifte, som öfvergått dylikt boställe,

värdering af jord eller hemman, afsedt att utgöra vederlag för jord eller lägenhet, som blifvit från ecklesiastikt boställe afsöndrad eller bortbytt, ny kyrkobyggnad, tillbyggnad till eller förändring eller inredning af kyrka samt kyrkors sammanbyggnad,

fastställande af ritning till begravningsplats, samt

tillsyn öfver efterlefnad af föreskrifter angående kyrkliga fornlemningar och angående enskilda grafvar i kyrka eller å begravningsplats;

4) frågor:

a) om afgifvande af yttrande rörande dispens från åldersvilkor m. m., samt rörande nådår, kollekt, patronatsrätt och lönetillskott från presterskapets löneregleringsfond;

b) om förordnande, på vederbörandes anmälan, af ombud att närvara vid handläggning af de prester, kyrkor eller ecklesiastika hemman och lägenheter rörande mål och ärenden, hvilka jemlikt särskilda författningar böra i närvaro af konsistoriombud handläggas;

c) om infordrande af förklaring, yttrande eller annan handling, der biskopen anser sådant nödigt för måls eller ärendes beredning; samt

d) om afgifvande af yttrande eller vidtagande af annan hufvudsaklig åtgärd, hvarom vederbörlig myndighet hos biskopen gör framställning; samt slutligen

5) alla sådana ärenden, hvilka domkapitel för närvarande jemlikt utfärdad författning eller annan af Konungen meddelad allmän föreskrift har att handlägga, men hvilka i lagen om stiftsstyrelse och denna instruktion icke finnas upptagna såsom fortfarande tillhörande domkapitels behandling.

§ 2.

1. Hvad biskop åligger att ensam handhafva samt hvilka mål och ärenden tillhöra domkapitels handläggning, derom är stadgadt i lagen om stiftsstyrelse.

2. Om biskops och domkapitels befattning med folkundervisningen är särskildt stadgadt.

§ 3.

Domkapitel har derjemte att på annan myndighets anmodan afgifva yttrande eller vidtaga annan hufvudsaklig åtgärd, som den myndighet är befogad att påkalla.

§ 4.

Uppstår hos stiftsstyrelse fråga huruvida ärende bör af domkapitlet eller af biskopen med biträde af stiftssekreteraren handläggas, ege domkapitlet att den fråga afgöra.

§ 5.

Biskopen eller den i hans ställe är ordförande sammankallar domkapitlet och bestämmer tid för dess sammanträde.

§ 6.

1. Vid domkapitels sammanträde skall föras protokoll, som utvisar hvilka uti domkapitlet sitta, och hvari antecknas alla förekommande mål och ärenden efter den ordning, i hvilken de föredragas; skollande jemväl upptagas hvad parter, vittnen eller andra, som inför domkapitlet kommit tillstädes, muntligen eller skriftligen anföra till

protokollet, så ock omröstning, der sådan förekommer, samt skiljaktig mening, som ordförande eller ledamot vill hafva antecknad. Likaledes skall i protokollet vid hvarje ärende införas det beslut, domkapitlet fattat, men vid mål, deri utslag utfärdas, hänvisning lemnas till det särskildt affattade utslaget.

2. Har i ärende, som af stiftssekreteraren föredrages inför biskopen, föredragandens uttalade mening icke blifvit af biskopen godkänd, ege föredraganden att i protokoll öfver ärendet anteckna sin mening. Der sådan anteckning icke skett, anses den föredragande hafva instämt i biskopens beslut och är jemte biskopen ansvarig därför.

I hvad mån protokoll öfver andra inför biskopen föredragna ärenden skall föras, bestämmer biskopen.

§ 7.

Då part skall förklara sig öfver besvär, klagomål eller angifvelse, må biskopen eller domkapitlet genom vederbörande kontraktsprost eller kyrkoherde eller ock genom Konungens befallningshafvande delgifva parten föreskrift och föreläggande, hvarom i lagen om stiftsstyrelse sägs.

§ 8.

1. För kontroll öfver förvaltningen af de under domkapitels omedelbara vård och inseende ställda kassor skall af domkapitlet eller, på dess uppdrag, af minst två ledamöter, så ofta sådant finnes nödigt och åtminstone två gånger om året, förrättas inventering af säkerhetshandlingar och kontanta tillgångar.

2. Säkerhetshandlingarna skola förvaras i kassaskåp under två olika lås med särskild nyckel till hvartdera. Af dessa nycklar innehar stiftssekreteraren den ena och en af domkapitlet utsedd ledamot den andra.

§ 9.

När domkapitel har att afgifva underdånigt utlåtande eller att på Konungens befallning vidtaga annan hufvudsaklig åtgärd, böra domkapitlets samtliga ledamöter deri deltaga, så vidt det kan ske utan dröjsmål med ärendets behandling.

§ 10.

Har vid upprättande af förslag till tjenst eller annan befattning eller vid afgifvande af utlåtande till Konungen eller till embetsmyndighet, till protokollet yttrats särskild mening, bör utdrag af protokollet i denna del åtfölja den till Konungen eller embetsmyndigheten afgående expedition.

§ 11.

Protokoll, som i domkapitel föres, samt utslag, bref och annan expedition, som skall utfärdas i domkapitlets namn, skola antingen genast eller vid domkapitlets nästa sammanträde justeras. Dock kan domkapitlet i särskilda fall uppdraga åt två eller flere af sina ledamöter att jemte ordföranden verkställa justeringen.

§ 12.

1. Underdånigt utlåtande, som domkapitel afgifver, underskrifves af de ledamöter, hvilka i beslutet derom deltagit, så framt icke expeditionen derigenom fördröjes. Utslag, bref eller annan från domkapitel utgående expedition, med undantag af protokollsutdrag, underskrifves på domkapitlets vägnar af biskopen eller den i hans ställe för ordet i domkapitlet och kontrasigneras af stiftssekreteraren.

2. Utgående expedition i ärende, som handlägges af biskopen med biträde af stiftssekreteraren, underskrifves af biskopen med stiftssekreterarens kontrasignation.

§ 13.

Biskopen bör tillse, att en hvar af domkapitlets ledamöter och tjänstemän med nit och drift fullgör sina åligganden, så att alla ärenden behörigen och så skyndsamt som möjligt afgöras och expedieras.

§ 14.

Är stiftssekreteraretjänst ledig, kungöre domkapitlet det i allmänna tidningarne och medelst anslag, med föreläggande af 56 dagars ansökningstid, räknad från den dag, då ledigheten inträffade. Efter den tids utgång har domkapitlet att upprätta och till Konungen insända förslag till den lediga tjänstens besättande.

§ 15.

Sökande till stiftssekreteraretjänst skall vid ansökningen foga antingen till vederhäftigheten styrkt borgen för ett belopp af 2,250 kronor af de medel, honom i egenskap af uppbördsman kunna varda i och för tjänsten ombetrodda, eller ock sådan skriftlig försäkran, som omförmäles i kungörelsen angående förändrade föreskrifter rörande uppbördsborgen den 5 mars 1886.

§ 16.

Stiftssekreterare är, utöfver hvad lagen om stiftsstyrelse och här ofvan meddelade föreskrifter honom ålägga, skyldig:

att biträda med beredning af de vid stiftsstyrelsen förekommande mål och ärenden;

att föra protokoll inför domkapitlet och biskopen samt ansvara för protokollets riktighet;

att uppsätta koncept till stiftsstyrelsens expeditioner och ombesörja deras renskrifning, kollationering och undertecknande;

att föranstalta om anslag och annat kungörande samt expeditioners afsändande eller utlemnande;

att mottaga de till stiftsstyrelsen inkommande handlingar och derå teckna dagen, då de inkommo;

att öfver inkomna mål och ärenden föra diarium och deruti i korthet göra anteckning om vidtagna åtgärder och dagen derför;

att enligt domkapitlets närmare föreskrift låta sammanföra, registrera och inbinda stiftsstyrelsens utslag och andra handlingar samt ansvara för ordnandet och vården af stiftsstyrelsens arkiv;

att på begäran af parter eller andra vederbörande meddela upplysningar om det skick, hvori mål befinnes, samt utfärda diariibevis, protokollsutdrag och afskrifter;

att vara domkapitlets uppbördsman och ansvara för den uppbörd, vård och redovisning, honom i sådan egenskap äro anförtrodda;

att under domkapitlets inseende och efter dess föreskrifter förvalta de under domkapitlets omedelbara vård ställda kassor, så ock mottaga och qvittera inflytande medel, indrifva fordringar, efter domkapitlets beslut verkställa utbetalningar, bokföra in- och utgående medel samt författa och till vederbörlig granskning aflemna årsräkenskapen; samt

att tillse, det de vid stiftsstyrelsen anstälde öfrige tjänstemän äfvensom vaktbetjente behörigen fullgöra sina skyldigheter.

§ 17.

Till biträde vid göromålen inom stiftsstyrelsens expedition eger domkapitel att utse en amanuens, så ock att i mån af behof antaga extra ordinarie tjenstemän.

§ 18.

Amanuensbefattning kungöres till ansökning ledig på sätt i § 14 sägs med föreläggande af 30 dagars ansökningstid, räknad från den dag, beslut om kungörandet fattades.

§ 19.

Amanuens biträder vid målens och ärendenas beredning, så ock med uppsättning, utskrift, kollationering och afsändande af expeditioner äfvensom diariiföring samt deltagar i öfrigt i förefallande göromål efter vederbörande förmäns föreskrifter.

Af de stiftssekreteraren åliggande, i § 16 särskildt uppräknade göromål eger domkapitlet, efter ty omständigheterna kräfva, att uppdraga ett eller flere åt amanuensen att på eget ansvar bestrida.

§ 20.

Domkapitel eger att till tjenstgöring vid stiftsstyrelsen antaga nödig vaktbetjening.

§ 21.

Domkapitel låte å sin anslagstafla kungöra å hvilken tid hvarje söckendag stiftssekreteraren eller den hans tjenst förrättar skall vara å expeditionsrummet för allmänheten tillgänglig.

§ 22.

Der domkyrka eller annan kyrka hittills bekostat stiftsstyrelsens lokal med hvad dertill hörer, skall den kostnad fortfarande af kyrkans medel bestridas.

§ 23.

1. Stiftssekreterare eger att under en och en half månad hvarje år åtnjuta semester, der det kan ske utan hinder för göromålens behörfiga gång.

Annan tjänstledighet må af domkapitel beviljas stiftssekreterare för högst två månader. Erfordras längre tids tjänstledighet än nu är sagdt, skall ansökning derom göras hos Konungen. Vikarie förordnas för tid icke öfverstigande två månader af domkapitlet och för längre tid af Konungen.

2. Åt amanuens och extra ordinarie tjänsteman eger domkapitel att bevilja frihet från tjänstgöring för så lång tid, som finnes lämpligt; och må domkapitlet förordna vikarie att under amanuensens tjänstledighet bestrida hans befattning.

3. Om vaktbetjents ledighet under längre eller kortare tid och om tjänstens uppehållande derunder eger domkapitel att efter omständigheterna förordna.

§ 24.

1. Gör amanuens sig skyldig till fel eller försummelse i tjensten, eger domkapitlet att efter omständigheterna antingen varna den felaktige eller ock afstänga honom från tjenst och lön för en tid af högst tre månader. Har den felande icke låtit sig deraf rätta, eller befinnes felet vara af svårare art, förordne domkapitlet om åtals anställande mot honom inför vederbörande underrätt; egande emellertid domkapitlet

att från tjenstens utöfning skilja en sådan under tilltal stäld tjensteman, intill dess öfver honom blifvit dömdt genom laga kraft egande utslag.

2. Extra ordinarie tjensteman, som förhåller sig felaktigt eller försumligt i sin tjenstgöring och ej låter rätta sig af varning, eller längre tid än tre månader utan behörigt tillstånd eller anmältdt förfall uteblifver från tjenstgöring, må af domkapitlet skiljas från sin anställning vid stiftsstyrelsen.

§ 25.

Beträdes vaktbetjent med opålitlighet, försummelse, olydnad eller annan förseelse i tjensten, må han af domkapitlet varnas eller på högst tre månader afstängas från tjenst och lön. Låter han deraf ej rätta sig, eller begär han fel af svårare beskaffenhet, varde han af domkapitlet från tjensten skild.

§ 26.

Domkapitels beslut om tjenstemans eller vaktbetjents afstängning från tjenstgöring under åtalstid går i verkställighet utan hinder af anförda besvär.

Öfver varning, som meddelats tjensteman eller vaktbetjent, får ej klagan föras.

§ 27.

I utslag, som domkapitel meddelar, varde tydligen utsatt hvad för besvärns anförande skall, vid talans förlust, iakttagas. Lag samma vare, der i fråga om beslut, som genom protokollsutdrag eller annorledes utfärdas, sökande eller part begär besvärshänvisning.

§ 28.

1. För verkställighet af utslag, hvarigenom prest blifvit dömd till mistning af embetet på viss tid, skall domkapitel utsätta dag, från hvilken den tid skall räknas.

2. Är prest dömd till varning, skall domkapitlet antingen genom vederbörande kontraktsprost tillställa honom den ådömda varningen, skriftligen affattad, eller ock, om så finnes lämpligt, kalla presten inför sig för att meddela honom varningen.

§ 29.

Hvad i denna instruktion stadgas skall i tillämpliga delar gälla äfven för Stockholms stads konsistorium, konsistoriisekreteraren och öfrige vid konsistorium anstälde tjänstemän, äfvensom vaktbetjente.

§ 30.

I fråga om af konsistoriernas sammansättning vid bedömande af prof för läraretjänster vid allmänt läroverk och folkskolelärareseminarium samt vid tillsättning af sådana tjänster, så ock om den befattning, hvilken tillkommer eforus och konsistorium med allmänna läroverken samt konsistorium och dess ordförande med folkskolelärareseminarierna är särskildt stadgadt.

Denna instruktion träder i kraft med början af år .

Förslag

till

Förordning angående konsistoriernas befattning med allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier.

§ 1.

Hvad enligt gällande författningar om allmänna läroverken och folkskolelärareseminarierna åligger konsistorierna i stiftet skall fullgöras af vederbörande domkapitel, dock med den förändrade sammansättning i vissa fall, som här nedan bestämmes.

§ 2.

När konsistorium har att bedöma prof för lärarebefattning vid allmänt läroverk eller att tillsätta sådan befattning eller att bestämma de läroämnena, i hvilka blifvande lärare bör undervisa, skola, i stället för stiftssekreteraren och den i 2 § af lagen om stiftsstyrelse omförmälde presterlige ledamoten, i konsistoriet såsom ledamöter ingå:

rektorn vid högre allmänna läroverket i stiftsstaden eller, der mer än ett sådant läroverk finnes, den af rektorerna Konungen dertill förordnar

samt, utom i det fall hvarom i § 4 sägs, en af Konungen för fem år i sänder dertill förordnad lektor vid högre allmänt läroverk i stiftsstadén.

§ 3.

1. Är rektor, som enligt § 2 skall i konsistoriet ingå, redan för viss tid förordnad till ledamot af domkapitlet, förordnar Konungen annan lärare vid högre allmänt läroverk i stiftsstadén att för berörda tid vara ledamot af konsistoriet, då detsamma skall vara sammansatt på det särskilda sätt, som i denna förordning sägs.

2. I det fall, hvarom nästföregående mom. handlar, samt när den ledamotsplats i konsistoriet, hvilken jemlikt § 2 bör innehafvas af en lektor, skall besättas, har konsistoriet att dertill upprätta förslag och å detsamma uppföra tre behörige män.

3. I händelse lektor eller annan lärare, hvarom i denna § sägs, befordras till sådan rektorsbefattning att han, efter ty § 2 bestämmer, såsom innehafvare af sistnämnda befattning blifver ledamot af konsistoriet, förordnar Konungen till ledamot i hans ställe annan behörig man. Om förslag i ty fall gäller hvad i mom. 2 stadgas.

§ 4.

Afser ärende, hvarom § 2 handlar, lärarebefattning vid högre allmänt läroverk, hvars rektor icke, enligt hvad ofvan sägs, är ledamot af konsistoriet, skall vid sådant ärendes behandling rektor vid nämnda läroverk såsom ledamot ingå i stället för den i § 2 omförmälde lektor.

§ 5.

När konsistoriet har att bedöma prof för lärarebefattning vid folkskolelärareseminarium eller att tillsätta sådan befattning, skall konsi-

storiet vara sammansatt så som § 2 bestämmer, dock med den förändring att, i stället för den i samma § omförmälde lektor, rektorn vid det seminarium, hvarom fråga är, skall ingå såsom ledamot i konsistoriet, derest han icke redan är ledamot af domkapitlet.

§ 6.

Anmäler rektor vid läroanstalt, som är belägen utom stiftsstad, sig hafva förhinder att deltaga i konsistoriets sammanträde, eger konsistoriet, der hindret godkännes, att i stället för honom förordna annan lärare att för tillfället i egenskap af adjungerad ledamot biträda konsistoriet.

§ 7.

Derest med afseende på lärareprof särskildt sakkunnige blifvit af konsistoriet tillkallade, skola dessa ega säte och stämma i konsistoriet icke allenast vid afgifvande af betyg öfver samma prof utan ock vid tillsättande af den befattning, för hvilken profvet aflagts.

§ 8.

1. Då Stockholms stads konsistorium har att handlägga ärende, hvarom i § 5 sägs, skall, i stället för konsistoriisekreteraren, rektor vid folkskolelärareseminarium i Stockholm ingå såsom ledamot af konsistoriet.

2. Är rektor vid nämnda seminarium redan jemlikt lagen om stiftsstyrelse förordnad för viss tid till ledamot af konsistoriet, förordnar Konungen annan lärare vid seminariet eller lärare vid allmänt läroverk i Stockholm att för berörda tid vara ledamot af konsistoriet,

när ärende af den i mom. 1 omförmälda beskaffenhet förekommer; gällande om förslag till sådan ledamot hvad i § 3 sägs.

§ 9.

Stiftssekreterare eller konsistoriisekreterare är ansvarig för expeditionen vid konsistorium; och gäller för öfrigt i tillämpliga delar för konsistorium hvad om domkapitel är stadgadt.

Denna förordning träder i kraft med början af år

Förslag

till

**kungörelse angående öfversändande till dom-
kapitel af utslag, hvarigenom verldslig
rätt dömt prest till ansvar.**

Häri genom förordnas, att, när verldslig rätt dömt prest till ansvar för embetsbrott eller annan förbrytelse, ett exemplar af rättens utslag skall af vederbörande expeditionshafvande ofördröjligen öfversändas till det domkapitel, hvarunder presten lyder.

Motiv.

*Till komitén
remitterade
framställ-
ningar.*

Till komiténs handläggning hafva genom nådiga brefvet den 21 november 1890 öfverlemnats tre särskilda, af kyrkomötet aflåtna underdåniga skrivelser rörande domkapitlens sammansättning och verksamhet äfvensom en underdånig framställning af teologiska fakulteten vid universitetet i Upsala om upphäfvande af skyldigheten för bemälda fakultets professorer att vara medlemmar af Upsala domkapitel.

I den första af kyrkomötets omförmälda skrivelser, daterad den 30 september 1878, anföres, att inom kyrkomötet väckts fråga om nödiga åtgärders vidtagande för en så beskaffad förändring i domkapitlens nuvarande sammansättning, att de för framtiden måtte komma att bestå af biskop, domprost, der sådan funnes, teologie lektor vid stiftsstadens elementarläroverk samt två eller, der domprost icke funnes, tre af Kongl. Maj:t utnämnde och med ett årligt lönetillskott af allmänna medel hugnade kyrkoherdar i några för ändamålet bestämda, lämpligt belägna kapitelpastorat. Kyrkomötet — heter det vidare i denna skriftelse — hade väl ansett en förändring i nu gällande bestämmelser om domkapitlens sammansättning vara synnerligen önskvärd och af behovet påkallad, men då denna fråga syntes stå i det oskiljaktiga samband med frågan om ordnandet af domkapitlens verksamhet, att de lämpligen borde på en gång komma under öfvervägande, samt ett fullständigt lagförslag föreläge i kap. 26 af kyrkolagskomiténs förslag till kyrkolag (1873), ansåge sig kyrkomötet endast böra i underdånighet anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t låta, så snart ske kunde, för ett blifvande kyrkomöte framlägga förslag till författning angående domkapitlens sammansättning och verksamhet.

Sedan Kongl. Maj:t för 1883 års kyrkomöte framlagt förslag till lag angående tillsättning af presterliga tjänster, och detta förslag blifvit af kyrkomötet godkändt, aflät kyrkomötet den 6 oktober sistnämnda år till Kongl. Maj:t en skriftelse — den andra af de här ofvan om-

förmälda — deruti kyrkomötet, under erinran att de bestämmelser i fråga om upprättande af förslag till presterliga tjänster, hvilka innehölles i nämnda lag, gjorde det synnerligen angeläget att rörande domkapitlens sammansättning snart erhålla nya föreskrifter, anhöll, det tacktes Kongl. Maj:t låta, så fort ske kunde, för antagande i vederbörlig ordning framlägga förslag till författning angående domkapitlens sammansättning.

Den tredje af kyrkomötets ifrågavarande skrifvelser afläts den 8 oktober 1888. Efter en något utförligare motivering förnyade kyrkomötet här sin förut gjorda anhållan, att Kongl. Maj:t tacktes, så fort ske kunde, låta för antagande i vederbörlig ordning framlägga förslag till författning angående domkapitlens sammansättning; och i sammanhang härmed hemställde kyrkomötet till Kongl. Maj:ts öfvervägande, huruvida icke *dels* antalet medlemmar i domkapitlen skulle kunna sålunda inskränkas, att kapitlet komme att bestå af, förutom biskopen, högst fyra ordinarie och ständiga ledamöter, hvarjemte dock i ärenden af större vikt eller omfattning särskilda till deltagande i sådana ärenden förordnade ledamöter borde tillkallas, *och dels* den undantagsställning, som hittills egt rum med afseende på sammansättningen af domkapitlen i universitetsstäderna och i Göteborg, kunde upphöra.

Teologiska fakultetens i Upsala ofvannämnda framställning, hvilken, så vidt komitén har sig bekant, icke finnes i tryck tillgänglig, är såsom bilaga fogad vid detta betänkande.

Enligt 1686 års kyrkolag och de författningar, som jemte kyrkolagen innefatta vår nu gällande kyrkorätt, utöfvas kyrkostyrelsen inom stiftet af biskop och domkapitel, med hvilken sistnämnda myndighet Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium i vissa afseenden äro likställda. I sjelfva kyrkolagen förekommer icke någon närmare bestämmelse om domkapitlens sammansättning: i 24 kap. 5 § heter det blott, att efter stiftet äro stora och embetet svårt, förmedelst de många ärenden, som dervid förrättas måste, skall biskopen hafva sig till hjälp konsistoriales, med hvilkas råd han ett och annat å embetets vägnar skall uträtta. Deremot finnas utförligare föreskrifter härutinnan i kongl. förordningen huru med rättegång uti domkapitlen skall förhållas den 11 februari 1687. I 1 § af denna förordning förekomma följande ännu gällande bestämmelser om domkapitlens sammansättning.

I *Upsala domkapitel* præsiderar erkebiskopen, och hans assessores äro professores theologiae.

*Domkapitlens
nuvarande
sammansätt-
ning.*

Sammaledes på *andra orter, der akademier äro*, præsiderar biskopen, och professores theologiæ äro desslikes hans assessores.

I *andra biskopsdömen* præsiderar biskopen, och hans ordinarie assessores äro kyrkoherden uti domkyrkan och lectores, dervid dock måste aktas, att lektorerna eller rectores scholæ icke hindras de stunder, som de böra läsa och undervisa ungdomen. Härjemte tillägges biskoparne myndighet att, när nödtorften kräfver, kalla flere skicklige män sig till råd och hjälp.

I *hofkonsistorium* är öfverhofpredikanten præses och har till bisittare Konungens hof- och lifgardes samt artilleriets predikanter äfvensom jemlikt särskild författning pastor vid Skeppsholmsförsamlingen, hvilken tillika är regementspastor vid flottans station i Stockholm.

I *Stockholms stads konsistorium* præsiderar erkebiskopen, när han är tillstädes, men eljest kyrkoherden i Stora kyrkan, som är ordinarius præses, hvilkens assessores äro alla pastores uti hufvudkyrkorna i staden och på malmarne.

På grund af särskilda föreskrifter äro kyrkoherdarne i Kristine församling och i Tyska församlingen i Göteborg ledamöter i dervarande domkapitel.

Med stöd af ofvanstående bestämmelser, hvilka så tillämpats, att innehafvarne af de på senare tid tillkomna lektorsbefattningarne i naturallistoria och främmande lefvande språk vid stiftsstädernas läroverk icke intaga säte i domkapitlet, äro de särskilda domkapitlen, enligt statskalendern för år 1891, för närvarande sammansatta på följande sätt: i Upsala af erkebiskop, domprost och fyra andra professorer, i Linköping af biskop, domprost och sex lektorer, i Skara af biskop, domprost och sju lektorer, i Strengnäs af biskop, domprost och fyra lektorer, i Vesterås af biskop, domprost och fem lektorer, i Vexjö af biskop, domprost och fyra lektorer, i Lund af biskop, domprost och tre andra professorer, i Göteborg af biskop, domprost, två kyrkoherdar och sju lektorer, i Kalmar af biskop, domprost och sex lektorer, i Karlstad af biskop, domprost och fem lektorer, i Hernösand af biskop och fem lektorer samt i Visby af biskop och fem lektorer. Stockholms stads konsistorium består af erkebiskopen, pastor primarius och nio kyrkoherdar, hofkonsistorium af öfverhofpredikanten, två ordinarie hofpredikanter och tre regementspastorer.

Den organisation af kyrkostyrelsen, som innefattas i ofvan anförda bestämmelser, må hafva varit lämplig och ändamålsenlig för den tid, då dessa bestämmelser tillkommo, och ännu en lång tid derefter. Men

förhållandena hafva sedermera utvecklat sig derhän, att organisationen funnits behäftad med åtskilliga väsentliga olägenheter.

Vid en blick på den redogörelse, som ofvan lemnats för domkapitlens nuvarande personal, kan man ej undgå att lägga märke till den betydliga skiljaktigheten i deras sammansättning. Sålunda intaga domkapitlen i universitetsstäderna en från de öfriga afvikande ställning, i det att samtliga ledamöter utom ordföranden äro universitetsprofessorer, i Göteborgs domkapitel sitta, domprosten oräknad, två kyrkoherdar, i Hernösands och Visby domkapitel saknas domprost, och i samtliga domkapitlen växlar antalet lektorer från fyra till sju. Härtill kommer den alldeles afvikande sammansättningen af Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium. Detta har ock vid flere tillfällen påpekats såsom en brist, i sammanhang hvarmed äfven framhållits, att antalet ledamöter i vissa domkapitel och i Stockholms stads konsistorium är större än förhållandena kunna anses kräfva.

Vidare har mot den nuvarande organisationen anmärkts, att lektorerna vid stiftsstadens läroverk numera icke kunna anses vara endast i sin egenskap af lektorer särskildt lämplige att deltaga i kyrkostyrelsen. Vid den tid, då denna organisation skapades, voro lektorerna i allmänhet prester eller sökte befordran på den presterliga banan. Numera är detta ingalunda förhållandet. Dessa domkapitelsledamöter äro i allmänhet icke prester och hafva vid sitt inträde i domkapitlet hvarken genom erfarenhet eller studier någon speciell kännedom om kyrkans angelägenheter. Äfven om man antager, att lektorerna i allmänhet hysa det intresse och innehafva de egenskaper, som erfordras för att handlägga allmänna ärenden af sådan vikt som de, hvilka tillhöra domkapitlen, har dock erfarenheten visat, att icke sällan domkapitelsgöromålen alltför mycket inkräkta på lektorernas verksamhet i deras egentliga kall, så att undervisningen derigenom blir lidande.

I fråga om de olägenheter, som ansetts vara förenade med teologie professorernas vid universiteten skyldighet att vara domkapitelsledamöter, vill komitén hänvisa till hvad som anföres i teologiska fakultetens i Upsala ofvan åberopade skrifvelse.

Slutligen har ock i senare tider framhållits behovet af juridisk sakkunskap inom domkapitlen vid handläggning af åtskilliga mål och ärenden, som falla inom domkapitlens verksamhetsområde.

Med afseende å anmärkta brister i den nuvarande organisationen, hvilka komitén här ansett sig böra endast i största allmänlighet antyda, hafva ock åtskilliga förslag till förändrade bestämmelser i detta

*Föregående
förslag till
förändrad
organisation
af dom-
kapitlen.*

ämne blifvit framställda. Komitén vill här i korthet redogöra för de mera betydande förslag härutinnan, som i senare tider framlagts.

Den komité, som år 1828 afgaf förslag till kyrkolag, ansåg domkapitlens nuvarande sammansättning böra bibehållas; men en ledamot af komitén, biskopen J. J. Hedrén, var härutinnan af skiljaktig mening och ansåg, att ledamöterna borde utgöras af kyrkoherdar i stiftet.

Utgående från den af biskop Hedrén uttalade åsigten angående domkapitlens sammansättning, framhöll den komité, som år 1846 afgaf förslag till kyrkolag, i motiven till förslaget, att intet presterligt eller icke presterligt embete funnes, som i och för sig innebure garanti för de egenskaper, hvilka fordrades af en domkapitelsledamot. Hvarken egenskapen af lärare vid högsta lärdomsskolan eller de högsta teologiska studier, hvilka antoges förefinnas hos de teologiska fakulteternas medlemmar, eller ens de egenskaper, som fordrades för att med välsignelse utöfva själavård, äfven inom större församlingar, medförde enligt denna komiténs tanke en sådan garanti. Denna garanti ansåg sig komitén deremot hafva funnit i sakkunnige mäns val, en utväg hvartill man redan tagit sin tillflykt i fråga om förslag till ordförandeplatserna i domkapitlen, och som syntes lika lämplig vid ledamotsplatsernas besättning. Enligt komiténs på denna princip grundade förslag skulle hvarje domkapitel bestå af biskop och fem ledamöter. Valbarhet till ledamotsplats skulle tillkomma kyrkoherde i stiftet, lektor vid gymnasium i stiftsstaden och rektor vid der belägen lärdomsskola. En ledamot skulle alltid vara bosatt i stiftsstaden. Ledamot skulle väljas för fem år och valrätt tillkomma, likasom vid biskopsval, alla dem, som innehade fullmakt å ordinarie presterligt embete eller tjänst i stiftet, äfvensom domkapitlets ledamöter. I Stockholm skulle finnas ett särskildt domkapitel, bestående af en superintendent såsom ordförande samt fem ledamöter, af hvilka tre skulle vara kyrkoherdar i församlingar med egna kyrkor inom staden samt två utsedde bland ordinarie hofpredikanter och pastorer vid regementen eller corpser, förlagda i hufvudstaden.

Mot hvad komitén sålunda föreslagit framställdes af domkapitlen åtskilliga betänkligheter. Föreskriften, att samtliga ledamotsplatser i domkapitlen skulle endast för fem år i sänder besättas, ansågs medföra fara för bristande enhet i domkapitlens verksamhet, hvadan åtminstone en eller två ledamotsbefattningar borde fästas vid särskilda embeten i kyrkans eller skolans tjänst. Vidare anmärktes såsom olämpligt och med grundsatserna för svensk luthersk kyrkolagstiftning mindre öfverensstämmande, att en oinskränkt makt inrymdes åt den presterliga stiftskorporationen till att utse sina egna förmän, hvilka tillika skulle

vara domare öfver presterna inom stiftet. Derjemte framställdes åtskilliga detaljanmärkningar, för hvilka här ej lärer behöfva redogöras.

Efter den genomgripande förändring af rikets elementarläroverk, som vidtogs genom kongl. cirkuläret den 6 juli 1849, och då det icke ansågs behöfligt eller lämpligt, att åt alla lektorer vid de nya läroverken inrymdes säte och stämma i domkapitel, aflät Kongl. Maj:t den 22 april 1851 till Rikets Ständer en proposition angående domkapitlens organisation och arbetssätt, hufvudsakligen bygd på de grunder, att domkapitel i stad, der universitet ej finnes, skulle bestå af biskop som ordförande och fem ledamöter, af hvilka domprosten, läraren i teologi vid läroverket i stiftsstaden och den bland öfrige lärare derstädes, som längsta tiden innehaft prebendepastorat, skulle vara själfskrifne, och de ledamöter, som derutöfver erfordrades till fyllande af nyssnämnda antal, förordnas af Konungen bland ordinarie prester i stiftet eller lärarne vid läroverket i stiftsstaden. Denna proposition blef likväl icke bifallen af Rikets Ständer, hvilka i skrifvelse den 20 augusti 1851 tillika yttrade, att någon förändring med organisationen af och rättegången i domkapitlen icke syntes påkallad.

Sedan derefter vid 1856 års riksdag enskild framställning blifvit gjord om sådan förändring i domkapitlens organisation, att domkapitlet, i hufvudsaklig enlighet med hvad kyrkolagskomitén år 1846 föreslagit, skulle, förutom biskopen, bestå af fem valda ledamöter, beslöto Rikets Ständer, hvilka ansågo, att åtminstone två af ledamotsplatserna borde såsom hittills bindas vid vissa embeten och att endast på sådant sätt nödig enhet och konsekvens i domkapitlets åtgärder kunde med säkerhet bibehållas, för sin del en författning, i hvilken bestämdes, att bland de fem, hvilka jemte biskopen borde sitta i domkapitlet, domprosten och teologie lektorn eller, der universitet vore, äldste teologie* professorn borde vara domkapitlets ledamöter på grund af innehavande embeten, samt de öfriga utses genom val bland kyrkoherdar i stiftet samt rektorer och lektorer vid läroverket i stiftsstaden, i hvilka val alla ordinarie prester i stiftet och lärare vid stiftets elementarläroverk skulle ega deltaga. Mot detta förslag gjorde preteståndet i en särskild framställning till Kongl. Maj:t åtskilliga erinringar. Äfven högsta domstolen anmärkte i afgifvet utlåtande, att det föreslagna stadgandet, enligt hvilket hälften och på vissa ställen två tredjedelar af domkapitlets ledamöter skulle för viss tid väljas af prester och skollärare, som i afseende på tjenstefel vore domkapitlets domsrätt underlydande, icke syntes lämpligt, vidare att de väljande kunde vid sitt val blifva inskränkte inom alltför trånga gränser, samt att, till följd af

täta ombyten af domkapitlets ledamöter, enhet i dess åtgärder och beslut kunde komma att saknas. På grund af dessa anmärkningar fann Kongl. Maj:t sig böra vägra sitt bifall till detta förslag.

Af dessa två, på olika tider, dels af Kongl. Maj:t, dels af Rikets Ständer framställda förslag hade det ena varit byggt på grundsatsen af Konungens förordnande för dem, som i domkapitlet skulle ega säte och stämma, det andra åter hufvudsakligen utgått från den i 1846 års kyrkolagsförslag antagna grundsatsen af ledamöternas utseende genom val. En tredje grund för denna organisation förordades vid riksdagen 1863 i ett af de förslag till förändring af domkapitlens sammansättning, hvilka vid denna riksdag väcktes och af Rikets Ständer i skrifvelse den 10 november 1863 till Kongl. Maj:t anmälades, nemligen bestämmandet af s. k. kapitelpastorat, som borde sökas med särskilda villkor för kompetens och deribland skyldighet för deras innehafvare att tjenstgöra såsom domkapitelsledamöter, för hvilken tjenstgöring de tillika borde åtnjuta särskildt arfvode. Enligt detta förslag skulle domkapitlet bestå af biskop och fyra ledamöter, bland hvilka borde vara domprosten, der sådan funnes, vidare, vid domkapitlen i Upsala och Lund, de tre öfrige teologie professorerna samt i öfriga domkapitel teologie lektorn vid stiftsstadens läroverk, rektorn vid samma läroverk samt kyrkoherden i det eller de nära stiftsstaden belägna pastorat, hvilka af Konungen bestämdes. Der åter domprost icke funnes, skulle i domkapitlet ingå ännu en kyrkoherde i sådant pastorat och, der teologie lektorn tillika vore rektor, ännu en lektor vid samma läroverk af Konungen förordnas att såsom ledamot i domkapitlet tjenstgöra. Enligt ett annat, jemväl af Rikets Ständer i samma skrifvelse hos Kongl. Maj:t anmältdt förslag, skulle ledamöternas antal, med undantag för de i universitetsstäderna befintliga domkapitlen, hvilkas sammansättning borde förblifva oförändrad, vara sex utom biskopen: domprosten äfvensom lektorn i teologi borde städse vara ledamöter och de öfriga tillsättas af Kongl. Maj:t bland kyrkans eller skolans tjenstemän, sedan domkapitlet till Kongl. Maj:t inkommit med underdånigt förslag.

Vid samma riksdag framställdes jemväl ännu ett förslag, afsedt att åstadkomma en lättnad i domkapitlets arbetssätt derigenom, att domkapitlet endast vid behandlingen af vissa viktigare mål skulle vara förpligtadt att sammanträda in pleno, hvaremot de enklare och löpande ärendena skulle besörjas af ordföranden och notarien med biträde af en eller två ledamöter.

Jemte anmälan af ofvan anförda förslag anhöllo Rikets Ständer i berörda skrifvelse af den 10 november 1863, att Kongl. Maj:t, efter

ärendets utredning, måtte låta utarbета och för näst sammanträdande Rikets Ständer framlägga förslag till en sådan förändring af domkapitlen i angifna hänseenden, som af de dåvarande omständigheterna kräfdes.

Med anledning af Rikets Ständers sålunda gjorda framställning utarbetades inom justitie- och ecklesiastikdepartementen ett förslag till förordning angående ändring i vissa delar af föreskrifterna angående domkapitlens sammansättning och arbetssätt. Öfver detta förslag hördes domkapitlen och högsta domstolen, hvarefter detsamma i omarbetad form framlades för 1868 års kyrkomöte. De grunder, på hvilka förslaget är byggt, angifvas i den nådiga skrifvelsen till kyrkomötet sålunda:

»Med detta förslag har afsetts, att jemte det lärarnes vid elementarläroverken biträde vid domkapitelsgöromålen icke i vidsträcktare mån toges i anspråk än som för läroverksfrågors behandling och lekmanneelementets representerande inom kyrkostyrelsen är nödvändigt, tillika genom inrymmande af plats i domkapitlen jemväl åt kyrkoherdar säkerhet måtte beredas för bevarande hos kyrkostyrelsen af en vidsträcktare kyrklig erfarenhet; hvarjemte åsyftats att genom dertill lämpade bestämmelser angående domfört antal ledamöter, genom förändring i förut gällande föreskrifter angående tiderna för domkapitlets sammanträden och genom ett förenkladt expeditionssätt, domkapitlen må sättas i tillfälle att skyndsammare och lättare behandla de löpande göromålen. Såsom ständiga ledamöter hafva, förutom biskopen, bibehållits domprosten, der sådan finnes, samt lektorn i teologi vid högre elementarläroverket i stiftsstaden, hvarjemte den af lektorerna vid detta läroverk, åt hvilken rektorsembetets bestridande blifvit af Kongl. Maj:t uppdraget, ansetts böra på grund deraf vara ledamot af kapitlet. I afseende på den ordning, som vid tillsättandet af öfriga ledamöter bör följas, har det under ärendets föregående behandling framställda förslaget, att egenskapen af presterlig kapitelledamot skulle fästas vid innehafvandet af vissa dertill bestämda kyrkoherdebeställningar, i flere hänseenden synts mindre ändamålsenligt äfvensom, vid saknaden af tillräckligt antal lämpligt belägna pastorat, som utan intrång i församlingarnes valrätt kunde för ändamålet användas, knappast verkställbart. I afseende åter på frågan, huruvida ledamöterna borde antingen utses genom val eller ock af Kongl. Maj:t förordnas, har Kongl. Maj:t väl funnit valprincipens oinskränkta användande på domkapitlens sammansättning vara förenadt med de svårigheter, hvilka blifvit ur synpunkten af domkapitlens domsrätt anmärkta, men enär det moraliska inflytande, som hos

kyrkostyrelsen är önskvärdt, måste vinna i styrka, der Konungens val ledes af kännedom om de underlydandes förtroende för den valde, har hinder icke funnits möta för valgrundsatsens tillämpning i så måtto, att Kongl. Maj:t utöfvade sin rätt att utnämna ifrågavarande domkapitelsledamöter inom samma gränser, som äro bestämda för utnämning af erkebiskop och biskopar, och att sålunda förslag till domkapitelsledamöter skulle af de underlydande upprättas efter hufvudsakligen samma grunder, som gälla för biskopsval, samt att liknande bestämmelser vidtoges för utseende af de lärare, hvilka på grund af särskildt förordnande skulle i domkapitlen ega säte och stämma.»

I skrifvelse den 24 september 1868 anmälde kyrkomötet att mötet funnit hvad af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget ega ett bestämdt företräde framför det nu bestående, ehuru i afseende på några blomständigheter anmärkningar framkommit, som kyrkomötet ansett icke kunna lemnas utan afseende. Efter en redogörelse för dessa anmärkningar — af hvilka den mest betydande torde vara den, att antalet af domkapitelsledamöter syntes i de stift, der domprost funnes, vara alltför stort, hvarför blott en kyrkoherde borde till domkapitelsledamot förordnas — förklarade kyrkomötet sig godkänna Kongl. Maj:ts förslag med den ändring, att tre af förslagets paragrafer erhöles i skrifvelsen angifven lydelse.

Denna kyrkomötets skrifvelse öfverlemnades af Kongl. Maj:t till den komité, som den 5 januari 1869 tillsattes för att ombesörja en revision af 1686 års kyrkolag, hvilken komité den 2 oktober 1873 afgaf förslag till kyrkolag och kyrkostadgar.

I motiven till detta förslag uttalar komitén ett bestämdt ogillande af den i 1846 års förslag antagna valprincipen. Komitén anför härutinnan följande: »Att flera eller färre af ledamöterna i ett administrativt och lagskipande embetsverk efter viss tids tjenstgöring skulle afgå, och de embetsverket underlydande och dess uppsigt underkastade embets- och tjenstemännen skulle ega att periodiskt anställa val för upprättande af förslag till de sålunda ledigblifvande ledamotsplatserna, är en ordning, hvars införande på något af statsförvaltningens områden icke blifvit ifrågastäldt och sannolikt icke heller kommer att ifrågaställas, och om hvars lämplighet särskildt inom den kyrkliga förvaltningen komitén icke kunnat öfvertygas. Föredömet af den ordning, som i afseende på biskopsembetenas tillsättning redan är gällande, kan härvid så mycket mindre åberopas, som biskop icke väljes för ett visst antal år i sänder.»

Beträffande domkapitlets sammansättning innehåller 26 kap. i 1873

års kyrkolagsförslag följande bestämmelser. I hvart stift skall ett domkapitel finnas och bestå af biskopen, som förer ordet, samt nedannämnde ledamöter, nemligen i Upsala och Lunds stift, domprosten och öfriga ordinarie teologie professorer vid det i stiftsstaden varande universitet, samt i de öfriga stiftet domprosten, der sådan finnes, lektor i teologi vid högre elementarläroverket i stiftsstaden samt dessutom två eller, der domprost icke finnes, tre af Konungen särskildt förordnade män, som äro kyrkoherdar i stiftet eller ordinarie lärare vid nämnda elementarläroverk; skolande dock i Göteborgs stift svenska pastorn vid Kristine eller Tyska församlingen i Göteborg vara ständig ledamot af domkapitlet och förty endast en ledamot i det domkapitel, på sätt nu sagdt är, särskildt förordnas (§ 1 mom. 1). Skall ledamot i domkapitel, enligt hvad ofvan är sagdt, förordnas, skall domkapitlet dertill föreslå en behörig och lämplig man (§ 2). I Stockholms stad skall ett särskildt domkapitel finnas, i hvilket erkebiskopen, när han är tillstädes, men eljest pastor primarius för ordet, och jemte denne sitta kyrkoherdarne i Klara, Jakobs, Maria Magdalena, Katarina, Ulrika Eleonora, Hedvig Eleonora och Adolf Fredriks församlingar (§ 6 mom. 1). Hofkonsistorium nämnes ej i lagförslaget, men i motiven omförmäles, att detta konsistorium ansetts böra upphöra.

En ledamot af komitén, riksarkivarien J. J. Nordström, afgaf ett särskildt förslag, deri för tillsättande af ledamöter i domkapitel valprincipen är antagen.

Vid granskning i högsta domstolen af 1873 års förslag anförde vid kap. 26 § 1 fem justitieråd bland annat följande:

»En lagfaren ledamot i domkapitel har länge utgjort ett viktigt önskningsmål. Då en omgestaltning af domkapitlens sammansättning skall ske, synes tiden vara inne att härom förordna. Om denne ledamot tillika blir domkapitlets protokollsförare och kassaförvaltare, torde förändringen ej komma att medföra nämnvärda kostnader. Af de ledamöter uti domkapitel, som förslaget upptager, synes lektorn uti teologi vid högre elementarläroverket i stiftsstaden böra utgå. Det måste nemligen anses mindre följdriktigt att, på samma gång man från kyrkolag utsöndrar alla bestämmelser om elementarläroverk, uti samma lag fastställa, att en lärare vid sådant läroverk skall vara sjelfskrifven deltagare uti den kyrkliga förvaltning, som är åt domkapitel uppdragen. Icke heller bör svenska pastorn vid Kristine eller Tyska församlingen i Göteborg upptagas såsom sjelfskrifven ledamot, helst det kan vara ovisst om någon sådan pastor länge kommer att finnas. — Någon anledning att behålla den särskilda sammansättningen af domkapitlen uti universi-

tetsstäderna synes ej vara för handen, så mycket mindre som en god universitetslärare ej nödvändigt är en god domkapitelsledamot och de mångartade domkapitelsgöromålen, såsom äfven blifvit anmärkt af domkapitlet just uti en universitetsstad, ofta måste menligt inverka på universitetslärarens egentliga verksamhet. Naturligtvis kunde i allt fall till domkapitelsledamot förordnas en eller annan lärare, om de till uppdraget anses lämplige.»

Beträffande Stockholms stads konsistorium ansågo tre justitieråd, att detta borde ombildas till ett domkapitel med särskild biskop som ordförande. Två justitieråd anmärkte endast, att sammansättningen af Stockholms domkapitel borde ordnas så, att erkebiskopen, när han tillstädes är, men eljest pastor primarius är ordförande, pastor i Klara vice ordförande, samt domkapitlet i öfrigt utgöres af en lagfaren samt fyra andra af Konungen utsedde ledamöter.

Frågan om domkapitlens sammansättning har sedermera, såsom redan ofvan blifvit anmärkt, förevarit vid kyrkomötena 1878, 1883 och 1888. För de särskilda förslag i ämnet, som vid kyrkomötena framkommit, torde här icke behöfva närmare redogöras.

*Finska
kyrkolagen.*

Här torde slutligen böra omnämnas, att enligt kyrkolagen för den evangeliskt lutherska kyrkan i Finland af den 9 december 1868, § 385, domkapitlen bestå af biskop såsom ordförande, tre teologiskt bildade ledamöter samt domkapitlets sekreterare. Kyrkoherden i den stad, der domkapitlet har sitt säte, kallas domprost och är sjelfskrifven ledamot och vice ordförande i domkapitlet. De öfriga två teologiskt bildade ledamöterna, hvilka jemte erfarenhet i kyrkliga angelägenheter skola innehafva grundliga vetenskapliga insigter och presterlig beställning, väljas för tre år af alla ordinarie prester inom stiftet och dem, som ordinarie presttjenster i församlingarne inom stiftet på eget ansvar förvalta. Sekreteraren skall enligt § 389 vara en man med bepröfvad juridisk bildning och erfarenhet.

*Allmän moti-
vering till
komiténs för-
slag i fråga
om domkapit-
lens samman-
sättning.*

Såsom af förestående redogörelse framgår saknas icke olikartade förslag till ordnande af hithörande frågor, ehuru intet af de i vårt land framställda förslagen hittills lyckats vinna det allmännare godkännande, att det kunnat upphöjas till lag. Komitén har här ofvan i korthet

antydtt innebörden af de anmärkningar, som riktats mot domkapitlens nuvarande organisation, och dessa anmärkningars giltighet torde icke kunna förnekas. En förändring är följaktligen af behovet påkallad och synes så mycket mera önskvärd, som ej mindre lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883 stält ökade kraf på en sorgfällig pröfning från domkapitlets sida af dertill hörande frågor, än äfven genom lagen om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål den 8 mars 1889 domkapitlens domsrätt i dessa viktiga mål blifvit vidgad i vissa fall.

Enligt samtliga de förslag, hvilka åsyfta en mera genomgripande förändring af domkapitlens organisation, skulle domkapitlen bestå dels af ledamöter, hvilkas egenskap af domkapitelsmedlemmar är bunden vid vissa embetsbefattningar, och dels af ledamöter, med afseende på hvilka detta icke är förhållandet. En sådan anordning finner komitén också för sin del lämplig. Komitén föreslår därför, att jemte biskopen, som är ständig och sjelfskrifven ordförande, jemväl domprosten, der sådan finnes, skall vara ständig ledamot och vice ordförande. Derjemte tillkommer enligt komiténs förslag en tredje ledamot, hvars ledamotskap är bundet vid viss tjänst, nemligen stiftssekreteraren, med afseende å hvilken komitén längre ned skall yttra sig.

Då ett antal af fem ledamöter i domkapitel torde vara fullt tillräckligt, återstå således två ledamotsbefattningar, hvilka skola särskildt tillsättas. För tillsättandet af dessa befattningar erbjuda sig två olika utvägar, hvilka ock blifvit använda i de förut framställda förslagen. De kunna nemligen tillsättas genom val af någon viss, närmare bestämd valkorporation eller genom Konungens förordnande. Mot valprincipen hafva enligt komiténs uppfattning framställts så tungt vägande anmärkningar, särskildt i de anförda motiven till 1873 års förslag, att komitén — med jemväl fästadt afseende å den inskränkning i de valbares antal, som nödvändiggöres genom önskvärheten deraf, att domkapitelsledamöterna äro boende i stiftsstaden eller icke synnerligen långt aflägsse derifrån, — funnit sig icke kunna upptaga densamma. Följaktligen lära innehafvarne af ifrågavarande befattningar böra förordnas af Konungen. För att emellertid regeringen må erhålla tillförlitlig kännedom om de för befattningen lämpliga personer, som kunna finnas att anlita, bör domkapitlet upprätta förslag, hvilket, på sätt i högsta domstolens yttrande öfver 1873 års kyrkolagsförslag framhållits, bör för hvarje befattning upptaga tre personer.

Härefter uppstår frågan om de vilkor, som böra uppställas för behörighet att utses till innehafvare af dessa befattningar. Då här är

fråga om domkapitlets sammansättning såsom kyrklig myndighet, torde vara uppenbart, att den ena befattningen bör besättas med en prestman inom stiftet, och lärar denne, med afseende å hans ställning såsom deltagande i stiftsstyrelsen, böra vara till ordinarie tjänst i stiftet befordrad. Denne ledamot, hvilken torde blifva en tjänstgörande församlingslärare med pastoral erfarenhet, synes kunna vara domkapitlet till särskildt gagn vid handläggning af frågor om församlingsvården.

Den andre särskildt förordnade ledamoten har komitén ansett böra företrädesvis utses bland de vid universitet, allmänt läroverk eller folkskolelärareseminarium i stiftsstaden fast anstälde lärare. Komitén har härvid dels afsett att ej alltför oförmedladt bryta med det nu bestående och dels tagit hänsyn dertill, att domkapitlet fortfarande, om ock med en i vissa fall något förändrad sammansättning, komme att handlägga frågor rörande de allmänna läroverken och folkskolelärareseminarierna. Denne lärare kan enligt komiténs förslag vara antingen lekman eller prest; hvadan teologie lektorn icke är utesluten äfven om han är prest, ehuru komitén icke ansett honom böra företrädesvis ifrågakomma. Men då det kan inträffa, att inom stiftsstaden icke finnes att tillgå någon lärare, hvilken är villig att mottaga förordnande som domkapitelsledamot och innehar sådana egenskaper, som göra honom dertill fullt lämplig, eller att i staden eller dess närhet finnes någon lekman, hvilken, utan att vara lärare, genom sina personliga egenskaper är särskildt lämplig för uppdraget att vara domkapitelsledamot, har komitén velat lemna möjlighet öppen, att till ledamot må kunna förordnas lekman, hvilken icke innehar sådan läraretjänst, som ofvan nämnts. Härmed äfvensom genom en församlingslärares inträde i domkapitlet torde ock en understundom framställd önskan om en representant inom stiftsstyrelsen för stiftets församlingar vara tillgodosedd så mycket som utan rubbning af den svenska kyrkoförfattningens grunder är möjligt.

Ifrågavarande två ledamotsbefattningar torde böra besättas endast för viss tid, som komitén ansett kunna, på sätt jemväl i föregående förslag skett, bestämmas till fem år. Det synes nemligen önskvärdt dels att ett tilläfventyrs begånget misstag i afseende å personens lämplighet för befattningen må kunna rättas och dels att en person, för hvilken befattningen blifvit alltför betungande eller hinderlig, må kunna efter viss tids förlopp blifva utan särskilda skäl från densamma befriad.

I de stiftsstäder, der domprost icke finnes — för närvarande två: Hernösand och Visby — måste en särskild vice ordförande förordnas. För upprättande af förslag till och tillsättande af denna befattning böra gälla samma bestämmelser som i fråga om de öfriga för viss tid tillsatta

ledamotsplatserna. Dock bör enligt komiténs tanke till vice ordförande icke kunna förordnas annan än kyrkoherde inom stiftet. I sammanhang härmed kan komitén icke underlåta att uttala sin öfvertygelse om önskvärdheten deraf, att domprostbeställningar så snart som möjligt inrättas i de båda stiftsstäder, der domprost för närvarande ej finnes. Oafsedt den större likformighet i stiftsstyrelsernas organisation, som härigenom skulle vinnas, synes det nemligen komitén föga lämpligt, att en biskop nödgas att jemte det han handlägger de viktiga och olikartade göromål, hvilka åligga honom såsom chef för stiftsstyrelsen, tillika vara kyrkoherde i en större stadsförsamling, hvilkens vård i det närmaste uteslutande tager pastors tid i anspråk.

Redan i det föregående har erinrats, hurusom i senare tider behofvet af juridisk sakkunskap inom domkapitlen allt mer och mer framträdte. Detta har ock, såsom ofvan anförts, blifvit med bestämdhet framhållet inom högsta domstolen vid granskningen af 1873 års förslag i ämnet, hvarjemte inom Riksdagens Andra Kammare uttalanden i denna riktning framkommit vid behandlingen af lagen om straff för embetsbrott af prest. Ett sätt att tillgodose detta behof vore, att en lagfaren person förordnades till ledamot af domkapitlet i samma ordning som de öfrige särskildt förordnade ledamöterna. En annan utväg har anvisats af högsta domstolen, då vid granskningen af 1873 års förslag antyddes, att den lagfarne ledamoten kunde tillika vara domkapitlets protokollsförare och kassaförvaltare, d. v. s. fullgöra de skyldigheter, som för närvarande åligga konsistoriinotarien. Komitén, som anser önskligt, att den juridiskt sakkunnige deltagar i domkapitlets öfverläggningar och beslut, och således icke finner det vara tillfyllest, att expeditionshafvanden är jurist, ansluter sig för sin del till högsta domstolens förslag. Skulle den lagfarne ledamoten icke tillika vara sekreterare, kunde åt honom icke beredas sådan godtgörelse för hans deltagande i domkapitelsgöromålen, att han deråt kunde egna en hufvudsaklig del af sin tid, hvilket heller icke blefve behöfligt. Man vore följaktligen vid valet af denne ledamot uteslutande hänvisad till personer, boende i stiftsstaden eller i dess närhet, och antagligen skulle ej sällan svårighet möta att bland dessa personer finna någon för uppdraget fullt lämplig, hvilken tillika vore villig att mot den jemförelsevis ringa ersättning, som kunde erbjudas, åtaga sig uppdraget. Härtill kommer, att de göromål, som måste åläggas domkapitlets främste tjänsteman, äro i mera än ett afseende så beskaffade, att juridisk bildning och erfarenhet hos denne tjänsteman synas, om ej ovilkorligen nödiga, dock synnerligen önskvärda. Komitén föreslår därför, att denne

tjensteman under benämningen stiftssekreterare, som synes bättre än den nuvarande motsvara arten af hans befattning, skall tillika vara ledamot af domkapitlet och att såsom behörighetsvilkor för tjänstens erhållande uppställas, att han skall ega juridisk bildning och erfarenhet.

Med afseende å den ställning, stiftssekreteraren sålunda kommer att erhålla, kan antagandet af stiftssekreterare tydligen ej öfverlemnas åt domkapitlet, utan lärer han böra efter ansökning utnämnas af Konungen på förslag af domkapitlet.

Hvarje domkapitel skulle sålunda enligt komiténs förslag komma att bestå af: 1) biskop, 2) domprost eller annan i hans ställe förordnad vice ordförande, 3) en till ordinarie tjänst inom stiftet befordrad prestman, 4) en vid universitet, allmänt läroverk eller folkskolelärareseminarium i stiftsstaden fast anställd lärare eller ock en lekman, hvilken icke innehar sådan läraretjänst, samt 5) stiftssekreterare. För de skiljaktigheter i afseende å sammansättningen af Stockholms stads konsistorium, hvilka af särskilda förhållanden påkallas, får komitén tillfälle att redogöra i den speciella motiveringen till de paragrafer i författningsförslagen, hvilka handla om detta konsistorium.

Åt de domkapitelsledamöter, hvilka af Konungen förordnas för viss tid, måste beredas godtgörelse af allmänna medel för deras deltagande i stiftsstyrelsen. Då, såsom komitén här nedan skall närmare visa, dessa ledamöters befattningar ej kunna blifva särdeles betungande, synes emellertid godtgörelsen kunna bestämmas till ett jemförelsevis obetydligt belopp och möjligen kunna utgå endast i form af rese- och traktementsersättning. För stiftssekreterarebefattningen erfordras deremot fast lön, hvilken bör bestämmas till sådant belopp, att fullt duglige och lämplige sökande till befattningen kunna påräknas.

I sammanhang härmed kan komitén ej underlåta att erinra derom, att kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 25 september 1888 anhållit om reglering af tjenstemäns och betjentes vid rikets ecklesiastika konsistorier löne- och pensionsförhållanden; och synes det komitén antagligt, att en sådan reglering, som uppenbarligen är af verkligt behof påkallad, skulle, för att blifva tillfredsställande, medföra kostnader, hvilka säkerligen icke komme att i någon betydligare mån understiga de kostnader, som krävas för genomförande af den nu föreslagna organisationen.

Vid en närmare granskning af de göromål, hvilka för närvarande åligga domkapitlen, finner man snart, att åtskilliga af desamma äro af sådan beskaffenhet, att deras handläggning af en kollegial myndighet icke kan vara erforderlig eller ens lämplig. Komitén har därför sökt finna någon utväg, hvarigenom dels domkapitlen skulle kunna befrias från handläggning af ärenden utaf sistnämnda beskaffenhet, dels ock ärendena vinna ett skyndsammare afgörande. En sådan utväg har komitén trott sig finna deruti, att dylika ärenden öfverlemnas till afgörande af biskopen med biträde af stiftssekreteraren.

Äfven enligt vår nu gällande kyrkolagstiftning intager biskopen inom stiftsstyrelsen en annan och mera betydelsefull ställning än såsom blott ordförande i domkapitlet. Detta är ock i full öfverensstämmelse med den lutherska kyrkoförfattningens grundsatser, och tillämpningen af dessa grundsatser har, såsom bekant, i Norge och Danmark ledt derhän, att den egentliga stiftsstyrelsen der utöfvas af biskopar utan biträde af några kollegiala myndigheter. Det torde därför icke kunna anses såsom någon mot vår kyrkas på lutherska principer grundade författning stridande nyhet, om åtskilliga till stiftsstyrelsen hörande förvaltningsärenden öfverlemnas till biskopens afgörande under vissa, därför särskildt stadgade former, hvilka innebära en garanti för ärendenas grundliga behandling.

För en sådan öfverflyttning af vissa ärenden från domkapitlets till biskopens handläggning tala för öfrigt alldeles samma skäl, som i senare tider vid omorganisation af redan befintliga embetsverk och vid inrättande af nya föranledt, att man alltmera öfvergifvit den kollegiala formen och tillagt embetsverkets chef ensam beslutanderätt. Dessa skäl äro tydligen behovet af ärendenas skyndsammare afgörande och större enhet i besluten. Vid den beslutande chefens sida bör dock ställas en jemte honom ansvarig föredragande, hvilken har rätt att till protokoll uttala sin mening, då denna afviker från den beslutandes.

Komitén har därför ansett, att de till stiftsstyrelsen hörande ärenden, i hvilka beslutanderätten skulle öfverflyttas från domkapitlet till biskopen, böra af stiftssekreteraren för biskopen föredragas med rätt för stiftssekreteraren att, der hans mening afviker från biskopens, till protokollet anteckna densamma, hvarigenom han ock fritages från ansvar för beslutet. Denna anordning motsvarar på det närmaste det förhållande, som inom länsstyrelsen eger rum vid handläggning af ärenden, hvilka afgöras af landshöfdingen på föredragning af landssekreteraren eller landskamreraren.

Genom en sådan anordning skulle domkapitlet befrias från ett betydligt antal ärenden och ej behöfva så ofta sammanträda, hvarigenom, såsom ofvan antydts, tjänstgöringen såsom ledamot af domkapitlet skulle blifva mindre betungande, än eljest blefve förhållandet, och kostnaden för ledamöternas godtgörelse minskas.

Vid angifvandet af ärendenas fördelning mellan domkapitlet och biskopen har komitén ansett i kyrkolag böra bestämmas endast de ärenden, hvilka skola af domkapitlet behandlas; hvaremot en uppräknings af de ärenden, som skulle öfverlemnas till biskopen — hvilken uppräknings i alla fall knappast kan göras fullt uttömmande — ansetts böra inflyta i en af Konungen utfärdad instruktion för stiftsstyrelse. De till domkapitlets befattning hörande ärenden angifvas i 6 § af komiténs förslag till lag om stiftsstyrelse, och § 1 i förslaget till instruktion för stiftsstyrelse innehåller en förteckning på de ärenden, hvilka skola tillhöra biskopen att afgöra med biträde af stiftssekreteraren. Att olika meningar kunna uppstå om den rätta fördelningen af ärendena, är uppenbart; men någon annan grundsats för densamma lär svårligen kunna uppställas än den, att alla sådana ärenden, i hvilka förekomma utöfning af egentlig domsrätt, tillsättning af eller entledigande från tjänst, anvisande af tjänstgöring, samt öfverhufvud alla ärenden, hvilka kräfva en allsidigare pröfning för bevarande af det allmännas eller den enskildes rätt, böra förbehållas domkapitlet; hvaremot de egentliga förvaltningsbestyren, den närmare tillsynen öfver presterskapets inom stiftet embetsförvaltning samt församlingsvärden i öfrigt äfvensom åtgärder för måls och ärendens beredning, i hvilka hänseenden företrädesvis ett raskt och efter omständigheterna lämpadt afgörande erfordras, tjenligast torde kunna öfverlemnas till biskopens och stiftssekreterarens handläggning. Denna grundsats har komitén sökt tillämpa och får i afseende på detaljerna hänvisa till de nyss anförda paragraferna i komiténs författningsförslag samt den speciella motiveringen till dessa paragrafer.

Här torde slutligen böra erinras, att vissa till stiftsstyrelsen hörande åtgärder fortfarande såsom hittills måste tillkomma biskopen att ensam utföra. Dessa åtgärder omförmälas i 5 § af förslaget till lag om stiftsstyrelse.

Innan komitén öfvergår till motivering af de särskilda paragraferna i de af komitén föreslagna författningar, bör erinras, att komitén vid affattande af förslagen rörande domkapitlens sammansättning och formen för handläggning af de till stiftsstyrelsen hörande ärenden icke tagit i betraktande den enligt särskilda författningar såväl biskop som domkapitel tillkommande befattning med frågor rörande de allmänna läroverken och folkskolelärareseminarierna. För behandling af en del af de ärenden af sådan beskaffenhet, hvilka tillkomma domkapitlet, såsom i fråga om afläggande af prof för och tillsättande af lärarebefattningar samt bestämmande af läroämnena för en blifvande lärare, fordras tydligen en något annorlunda beskaffad sammansättning af domkapitlet än vid afgörande af kyrkliga frågor. Komitén har därför ansett nödigt att jemte förslag till författningar om stiftsstyrelse framlägga ett förslag till förordning angående konsistoriernas befattning med allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier, för hvars innehåll skall i de speciella motiven närmare redogöras.

Domkapitlens sammansättning vid handläggning af vissa ärenden rörande allmänna läroverken och folkskolelärareseminarierna.

Komitén öfvergår nu till motivering af de särskilda bestämmelserna i de af komitén framlagda författningsförslagen.

Speciell motivering.

Förslaget till lag om stiftsstyrelse.

Ehuru tydligen många af de särskilda, tid efter annan utfärdade författningar, hvilka röra stiftsstyrelsen, blifva, derest komiténs förslag upphöjes till lag, dels upphädda och dels ändrade, har komitén dock icke ansett nödigt att i ingressen uttryckligen omnämna alla dessa författningar, utan endast upptagit de viktigaste samt i öfrigt gifvit ingressens ordalydelse en så allmän affattning, att tvifvel ej lär kunna uppstå om hvad som genom förevarande lag verkligen upphäfves.

Komitén har ingalunda förbisett, att, i händelse — såsom komitén föreslagit — kongl. förordningen den 11 februari 1687 i sin helhet upphäfves, derigenom bortfaller jemväl den bestämmelse i § 15 af nämnda förordning, hvilken tillägger domkapitlet domsrätt öfver »skoleståndspersoner». En följd häraf torde blifva, att, om icke något annat sättes i stället, åtal mot lärare vid allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier för embetsfel böra anhängiggöras vid allmän underrätt.

Det synes dock icke lämpligt att frångå domkapitlen all disciplinär domsrätt öfver desse lärare. Föreskrifter härom tillhöra emellertid icke kyrkolag eller kyrkostadgar, utan torde lämpligast hafva sin plats i de särskilda stadgar, som innefatta bestämmelser rörande nämnda läroanstalter. Då komitén inhemtat, att förslag till ny stadga för de allmänna läroverken blifvit utarbetadt och är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, har komitén ansett sig böra i särskild skrifvelse till statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet fästa statsrådets uppmärksamhet på önskvärdheten deraf, att bestämmelser i ofvan antydda syfte intagas ej mindre i stadgan för de allmänna läroverken än äfven i stadgan för folkskolelärareseminarierna.

1 §.

1 mom. angifver de olika former, under hvilka stiftsstyrelsen utöfvas. På särskilda ställen i författningsförslagen angifvas närmare de ärenden, hvilka skola under den ena eller andra formen behandlas. Sålunda omförmälas i 5 § af förslaget till lag om stiftsstyrelse de ärenden, hvilka skola af biskop ensam handläggas, samt i 6 § af samma lagförslag de till domkapitels befattning hörande mål och ärenden; och i § 1 af förslaget till instruktion för stiftsstyrelse uppräknas de frågor, hvilka skola afgöras af biskop med biträde af stiftssekreterare.

I fråga om tiden för särskildt förordnad ledamots tjenstgöring i domkapitel lærer af ordalydelsen i förevarande paragraf framgå, att om en sådan ledamot afgår från befattningen, innan de fem år, för hvilka förordnandet meddelats, gått till ända, ny ledamot förordnas för fem år och icke blott för den tid, som för den afgångne återstod. Genom denna anordning vinnes den fördel, att, åtminstone sedan den föreslagna organisationen någon tid egt bestånd, dessa ledamotsplatser komma att på olika tider besättas — ett förhållande som bör medföra ökad enhet i domkapitlets verksamhet.

För öfrigt hänvisas beträffande innehållet i denna paragraf till den allmänna motiveringen.

2 §.

För den hufvudsakliga innebörden af denna paragraf är jemväl redogjort i den allmänna motiveringen. Här torde endast böra erinras, att den på viss tid förordnade presterlige ledamoten i domkapitlet kan

utses bland alla till ordinarie tjenst inom stiftet befordrade prestmän och att denne ledamot således icke behöfver vara en kyrkoherde. I universitetsstad kan denne ledamot vara en med prebende försedd professor, hvarigenom möjlighet är beredd att, om sådant finnes önskvärdt, förordna två universitetslärare till ledamöter af domkapitlet.

Då den andre på viss tid förordnade ledamoten kan vara äfven lekman, hvilken icke innehar läraretjenst, följer deraf, att en lärare, som blifvit förordnad till domkapitelsledamot, kan, äfven om han afgår från läraretjensten, bibehållas vid befattningen såsom ledamot af domkapitlet. Under uttrycket fast anställd lärare vid stiftsstadens allmänna läroverk innefattas tydligen också rektorn vid detta läroverk, äfven om han innehar ordinarie lärarebefattning vid annat läroverk.

3 §.

De i denna paragraf intagna särskilda bestämmelser om hvad domkapitlet har att iakttaga vid upprättande af förslag till stiftssekreterare-tjenst kunna icke afse någon rubbning af de i regeringsformens 28 § angifna hufvudgrunder för befordringar. Exempel på föreskrifter rörande särskild lämplighet för visst embete finnas för öfrigt i gällande författningar, såsom i §§ 8 och 9 af lagen om tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883 samt beträffande förste provinsialläkare i § 3 af nådiga instruktionen den 31 oktober 1890.

Föreskrift om särskildt förord vid aflemnande af underdånigt förslag finnes äfven i åtskilliga gällande författningar, t. ex. i § 35 af instruktionen för landshöfdingarne den 10 november 1855 i fråga om landssekreterare-, landskamrerare- m. fl. tjänster.

4 §.

Af biskopens ställning såsom chef för stiftsstyrelsen följer, att biskopens åligganden, då denne sjelf icke kan utöfva dem eller biskops-embetet är ledigt, icke lämpligen kunna uppdragas åt vice ordföranden i domkapitlet, utan böra öfvertagas af domkapitlet i dess helhet. Detta gäller dels de ärenden, som afgöras af biskopen med biträde af stiftssekreteraren, hvilka ärenden i sådan händelse tydligen böra af den sistnämnde föredragas i domkapitlet, dels ock den uppsigt öfver presterskapet och församlingsvården, som enligt 5 § 1 mom. tillkommer

biskopen. Deremot har komitén ansett de biskopen ensam tillkommande förrättningar, som uppräknas i 2 mom. af 5 §, vara af sådan beskaffenhet, att de, på sätt äfven för närvarande eger rum, icke böra utöfvas af någon annan än biskopen sjelf eller den han dertill förordnar, likasom ock dessa förrättningar, med undantag af prestvigning, kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas, till dess biskopsembetet varder tillsatt eller hindret för biskopen att utföra förrättningen upphör. Hvad angår prestvigning, hvilken förrättning stundom icke kan utan olägenhet uppskjutas, så lärers sådan, på sätt jemväl nu sker, kunna förrättas af biskop i annat stift, på derom af vederbörande domkapitel gjord framställning.

I biskopens frånvaro bör tydligen icke heller företagas en för stiftsstyrelsen så vigtig åtgärd som upprättande af förslag till befattning såsom vice ordförande eller ledamot i domkapitlet eller stiftssekreterare. I händelse af behof kan domkapitlet dock meddela förordnande att uppehålla dylik befattning, men ej för längre tid än två månader. Härmed bör för öfrigt jemföras 14 § i förslaget.

5 §

angifver hvad biskopen tillkommer såsom chef för stiftsstyrelsen och för stiftets presterskap; och har komitén velat i 1 mom. betona biskopens personliga ansvarighet för vården af församlingarne inom stiftet.

Hvad 2 mom. innehåller öfverensstämmen i allt hufvudsakligt med hvad för närvarande gäller.

Komitén har med afseende på den biskopen ensam tillerkända behörigheten att anställa eller låta anställa visitation icke förbisett, att förhållanden inom en församling kunna inträffa, som ovilkorligen påkalla en undersökning äfven under biskopsledighet. En sådan undersökning synes emellertid domkapitlet kunna under biskopsledighet eller biskopens frånvaro låta anställa med stöd af stadgandet i 4 § 1 mom., enligt hvilket domkapitlet i det der förutsatta fall har att utöfva den jemlikt 5 § 1 mom. biskopen tillkommande uppsigt öfver presterskapet och församlingsvården inom stiftet.

Då komitén upptagit biskopens rätt att utnämna kontraktsprostar, har komitén föreställt sig, att det i några stift förekommande bruket att utnämna titulärprostar eller, såsom det heter i förordningen angående stämpelafgiften, prostar öfver egna församlingar, skall för framtiden helt och hållet upphöra.

Om sättet för utnämmande af kontraktsprostar finnes för närvarande stadgadt i 24 kap. 18 § kyrkolagen och kongl. brefvet den 19 juli 1737.

6 §

uppräknar de mål och ärenden, hvilka enligt komiténs tanke böra tillhöra domkapitels befattning. Här upptagas i främsta rummet åtskilliga frågor, som röra presterskapet inom stiftet och dess tjänstgöring. Sålunda tillkommer domkapitlet att anställa prestexamen och andra dermed jemförliga prof, såsom pastoralexamen och disputationsprof, samt att till prestembetet kalla dem, hvilka biskopen förklarar sig villig att till det embete inviga. Då icke flere böra kallas till prester än som för uppehållande af presterlig tjänstgöring inom stiftet erfordras, förutsätter ock kallelsen en pröfning af stiftets behof i detta hänseende. I nära sammanhang härmed står ock den åt domkapitlet öfverlemnade befogenheten att bevilja tjänstledighet och anvisa tjänstgöring åt prest inom stiftet. Men då ärenden af sist antydda beskaffenhet ofta kunna vara brådskande, har komitén ansett nödigt att bereda möjlighet åt biskopen att, der dylik åtgärd erfordras mellan domkapitlets sammanträden, derom gå i författning. Biskopens åtgärd bör dock anmälas vid domkapitlets nästa sammanträde; hvarom uttryckligt stadgande finnes infördt i förslaget till instruktion för stiftsstyrelse. Faktiskt tillgår flerstädes för närvarande så, som komitén här föreslagit.

Vidare har komitén ansett böra domkapitlet förbehållas alla de åtgärder, hvilka enligt lagen om tillsättning af presterliga tjänster och öfriga författningar rörande detta ämne för närvarande tillkomma domkapitlet; och har komitén i sammanhang härmed upptagit domkapitlets åligganden i afseende på biskopsval och val af kyrkomötesombud.

Till följd af domkapitlets befogenhet i fråga om kallelse till prestembetet och tillsättning af presterliga tjänster äfvensom af vissa tjänster vid stiftsstyrelsens expedition, bör det ock tillkomma domkapitlet att meddela afsked såväl från prestembetet som från sådana tjänster, hvilka innehafvas på grund af domkapitlets fullmakt eller förordnande.

Komitén har äfven ansett det fortfarande böra tillhöra domkapitlet att handlägga de frågor angående skilnad i äktenskap och trolofning, hvilka enligt allmän civillag eller dertill hörande författningar bero på domkapitlets åtgärd. Likaså lärer den under stiftsstyrelsen hörande medelförvaltning samt uppsigt öfver sådan förvaltning böra fortfarande tillkomma domkapitlet.

På sätt redan i den allmänna motiveringen blifvit anmärkt, böra alla mål, i hvilka förekommer utöfning af egentlig domsrätt, handläggas af domkapitlet. Dessa mål uppräknas i förevarande paragraf, och torde här särskildt böra erinras derom, att besvär öfver kommunala myndigheters beslut äfven kunna afse tillsättande af eller upprättande af förslag till tjenst, i afseende hvarå dylik åtgärd tillkommer den kommunala myndigheten, såsom beträffande klockare-, folkskolelärare-, kyrkovaktare- med flere dylika tjenester.

15 § 1 mom. i lagen om straff för embetsbrott af prest stadgar, att — der prest blifvit dömd till afsättning eller, efter det han affallit från svenska kyrkans lära, skild från embete och tjenst, men laga kraft ej kommit å beslutet, eller der han blifvit tilltalad för brott, hvarå förlust af medborgerligt förtroende eller straffarbete eller dödsstraff enligt lag kan följa, men dom öfver honom ej fallit, — domkapitel eger, när omständigheterna dertill föranleda, besluta, att han skall afhålla sig från embetets utöfning, till dess annorlunda varder förordnad. Detta har komitén jemväl ansett böra här upptagas.

Slutligen tillkommer, enligt komiténs förslag, domkapitlet att till verkställighet befordra laga kraft egande utslag, hvarigenom prest enligt nyssnämnda lag blifvit dömd till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning. Detta domkapitlets åliggande, likasom det i nästföregående punkt omnämnda, sammanhänger på det närmaste med domkapitlets här ofvan angifna befogenhet i afseende på ordnandet af presterskapets tjenstgöring inom stiftet.

7 §.

Då det icke syntes lämpligt att i kyrkolag upptaga alla de mångfaldiga ärenden af hufvudsakligen administrativ beskaffenhet, som enligt komiténs förslag böra behandlas af biskopen med biträde af stiftssekreteraren, meddelas här endast en hänvisning till särskild, af Konungen utfärdad instruktion.

8 och 9 §§

handla om Stockholms stads konsistorium. Då detta konsistorium i vissa afseenden utöfvar en del af stiftsstyrelsen inom erkestiftet, har komitén ansett bestämmelser härom böra i förevarande lagförslag intagas.

På samma gång komitén icke velat göra någon rubbning af området för detta konsistorii verksamhet, har komitén dock sökt att göra detsamma i fråga om dess sammansättning så mycket som möjligt likställt med domkapitlen. Med afseende å den undantagsställning, som kyrkostyrelsen för Stockholms stad intager i förhållande till kyrkostyrelsen inom de egentliga stiftet, har komitén emellertid ansett, att någon fördelning af göromålen mellan konsistoriet och dess ordförande icke bör ifrågakomma. En sådan fördelning är också icke af något praktiskt behof påkallad, då de till konsistorii befattning hörande göromål icke äro vare sig till antal eller beskaffenhet sådana, att deras behandling af konsistoriet såsom kollegial myndighet kan medföra någon olägenhet. Stadgandet härom återfinnes i 27 § af lagförslaget, men har ansetts böra äfven i detta sammanhang omnämnas.

De i 9 § intagna föreskrifter rörande Stockholms stads konsistorium öfverensstämma med motsvarande stadganden i fråga om domkapitel.

10 §.

Komitén har icke ansett sig ega tillräckliga skäl att föreslå upphäfvande af hofkonsistorium, hvarför detsamma bort här omnämnas; men bestämmelser om dess sammansättning torde icke böra införas i kyrkolag.

11 §.

Genom den öfverflyttning af vissa göromål från domkapitlet till biskopen, som komitén föreslagit, torde i allmänhet domkapitelssammanträden icke behöfva hållas oftare än en gång i månaden.

12 §.

Hvad komitén här föreslagit öfverensstämmer i hufvudsak med hvad 1873 års förslag innehåller i samma ämne och synes ej erfordra någon särskild motivering.

Beträffande denna och följande paragrafer, som innehålla föreskrifter af processuell natur, vill komitén redan här anmärka, att komitén delar den inom högsta domstolen vid granskning af 1873 års förslag uttalade åsigt, att man vid bestämmande af rättegångsordningen för

domkapitlen bör så nära som möjligt sluta sig till den allmänna rättegångsordningen. I öfverensstämmelse med denna åsigt har komitén upptagit särskilda processuella föreskrifter för domkapitlen endast såvidt sådana med afseende å domkapitlens sammansättning och verksamhetsområde befunnits oundgängligen nödiga, och efter samtliga hithörande bestämmelser i 34 § uppställt den regel, att allmän rättegångsordning skall gälla för rättegång i domkapitel, der ej lagen om stiftsstyrelse annorlunda föreskrifver.

13 §.

Vid granskning af 1873 års förslag anmärktes inom högsta domstolen, att domarejäf icke borde gälla för domkapitelsledamot vid behandling af administrativa frågor. Med hänsyn till hvad sålunda blifvit anmärkt har komitén åt förevarande paragraf gifvit sådan affattning, att i afseende å jäf mot domkapitelsledamot skall gälla hvad genom kongl. förordningen den 4 november 1876 är förklaradt i fråga om jäf mot domare, eller att allmänna lagens stadgande i 13 kap. 1 § rättegångsbalken, att domare är jäfvig att handlägga mål, då han eller hans skyldemän hafva i saken del, icke eger tillämpning i hushållsmål af allmän beskaffenhet.

För biskop och stiftssekreterare bör i de mål, som af dem handläggas, tydligen gälla detsamma, som i nu förevarande afseende stadgas för samtliga domkapitelsledamöter.

14 §.

angifver sättet, huru domkapitel, som ej är fulltaligt, må kunna genom förordnande kompletteras; och har komitén här likasom i 4 § 2 mom. utgått från den regel, att förordnande för längre tid än två månader bör meddelas af Konungen.

15 §.

Lydelsen af den i denna paragraf omförmälda ed, hvilken har sin egentliga betydelse med hänsyn till domkapitlets egenskap af domstol, är bestämd genom kongl. kungörelsen den 25 oktober 1878. Tydligt

är, att den, hvilken en gång aflagt ed såsom ledamot af ett domkapitel, icke bör aflägga ny ed, om han sedermera blifver ledamot i annat domkapitel eller ordförande eller vice ordförande i samma eller annat domkapitel.

16 §.

Komitén har ansett det vara med biskopens ställning inom stiftsstyrelsen bäst öfverensstämmande, att, på sätt nu i allmänhet tillgår, biskopen är föredragande i domkapitlet. På det att detta åliggande icke må blifva för biskopen alltför betungande, bör han dock ega rätt att i särskilda fall öfverlemna föredragningen åt stiftssekreteraren, hvilken det i alla händelser åligger att bereda ärendena till föredragning. Med afseende å stiftssekreterarens sistberörda skyldighet och då hos denne måste förutsättas särskilda insigter i afseende å ärendenas formella behandling, har komitén föreslagit, att vid förefallande omröstning stiftssekreteraren skall först säga sin mening.

Hvad i denna paragraf stadgas om ordförande i domkapitel gäller tydligen i biskopens frånvaro för den, som i hans ställe för ordet i domkapitlet.

17 §.

Lagen om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål stadgar, att vissa mål af dylik beskaffenhet skola af domkapitel behandlas, men bestämmer ej *hvilket* domkapitel, som härvid är behörig domstol. I detta afseende har lagstiftaren att välja mellan domkapitlet i det stift, der förbrytelsen blifvit begången, och det domkapitel, hvarunder den ifrågavarande presten lyder. I det ojemförligt största antalet mål sammanfalla väl dessa fora; men, der detta icke är händelsen, har komitén — i olikhet med de komitéer, som affattat förslagen af 1846 och 1873 — ansett det domkapitel, hvarunder presten lyder, böra upptaga målet. Man bör nemligen hos detta kunna förutsätta den fullständigaste kännedom om alla de personliga förhållanden, som kunna inverka på målets afgörande.

På sätt jemväl i de äldre förslagen skett, har här upptagits en bestämmelse, att svensk prest, som utom riket användes i kyrkans tjänst, skall lyda under domkapitlet i Upsala.

Rätt att vid domkapitel åtala prest för embetsförbrytelse torde lämpligen icke böra tillkomma annan enskild person än den, som enligt allmänna strafflagen är att anse såsom målsegande. Då emellertid beifrande af dylika förbrytelser är för det allmänna af största vikt, synes det tjenligt att — jemte den åtalsrätt, som tillkommer de båda högsta åklagaremyndigheterna, justitiekansleren och justitieombudsmannen — äfven åt någon underordnad embetsmyndighet uppdrages sådan åtalsrätt. Att öfverlemna densamma åt allmän åklagare, att af denne på eget initiativ utöfvas, synes med afseende å ifrågavarande förbrytelsers särskilda beskaffenhet mindre lämpligt. Komitén har därför tänkt sig, att ett sådant uppdrag skulle kunna lemnas åt kontraktsprostarne, hvilka genom den dem åliggande skyldighet att biträda biskopen vid in-seendet öfver presterskapet inom stiftet synas vara dertill företrädesvis skickade.

Derjemte bör, enligt komiténs tanke, fortfarande såsom hittills, tillkomma domkapitlet att — der angivelse om förbrytelse af förevarande slag skett hos domkapitlet af den, som ej sjelf vill eller eger att å förbrytelsen tala, eller fråga inom domkapitlet väckes om beifrande af sådan förbrytelse — utan särskildt åtal ransaka och döma i målet, likasom ock domkapitlet bör ega att, der omständigheterna dertill föranleda, låta en sålunda genom angivelse eller annorledes väckt fråga förfalla. Då ett mål, som på sådant sätt uppkommit, dock stundom kan vara af den beskaffenhet, att för dess behöriga utredning erfordras biträde af en åklagare, har komitén ansett domkapitlet böra tillerkännas rätt att hos Konungens befallningshafvande begära förordnande för allmän åklagare att inför domkapitlet föra talan i målet. Dylik rätt bör ock tillkomma domkapitlet i det fall, att målsegande eller kontraktsprost, som vid domkapitlet åtalat prest, nedlägger sin talan, om nemligen domkapitlet finner målets fullföljande vara af vikt. Den, som på grund af sådan framställning från domkapitel förordnas till åklagare i målet, eger tydligen att sjelf pröfva, huruvida fog finnes för talans fullföljd, och efter dylik pröfning afgöra, om han vill fullfölja åtalet eller icke.

Domkapitlet måste i fråga om embetsförbrytelse af prest intaga en i viss mån annan ställning än en vanlig domstol, hvilket förhållande har sin grund i den domkapitlet tillkommande disciplinära myndighet öfver presterskapet inom stiftet. Med afseende härå har också dom-

kapitlet tillerkänts ofvan omförmälda rätt att utan åtal upptaga mål af sådan beskaffenhet. En följd häraf synes också blifva att, der domkapitel dömt i ett sådant mål, utan att målsegande, kontraktsprost eller allmän åklagare deri fört talan, men, uppå förd klagan, domkapitlets utslag blifvit af hofrätt ändradt eller upphäfdt, möjlighet bör beredas domkapitlet att få målet draget under den högsta dömande myndighetens pröfning. Målet kan nemligen vara af så stor betydelse för just de intressen, hvilka domkapitlet i egenskap af stiftsstyrelse har att bevaka, att detta icke kan eller får med likgiltighet betrakta målets gång. Då det emellertid icke är med de allmänna reglerna för vår rättegångsordning förenligt att tillåta domkapitlet att sjelft fullfölja talan i målet, synes det ändamålsenligaste vara att tillerkänna domkapitlet rätt att äfven i dylikt fall begära förordnande för allmän åklagare att fullfölja målet. Som här är fråga om målets fullföljd hos Konungen, lär framställningen om förordnande för allmän åklagare lämpligen böra göras hos justitiekansleren. Enligt hvad komitén har sig bekant, hafva också fall förekommit, då justitiekansleren, på derom framställd begäran, meddelat dylikt förordnande.

Vid denna paragraf torde böra särskildt påpekas, att den i cirkulärbrevet den 7 december 1787 stadgade skyldighet för domkapitlet att i vissa mål underställa sitt utslag hofrätts pröfning enligt komiténs förslag skall upphöra.

20 §.

De här intagna föreskrifter om sättet för förklarings infordrande torde icke kräfvat någon särskild motivering. Föreskriften i 2 mom. öfverensstämmer med hvad för liknande fall är stadgadt i 17 § utskönningslagen.

21 §.

Då den undersökning genom vederbörande kontraktsprost, som enligt kongl. cirkuläret den 21 augusti 1786 kan ega rum i anledning af angivelse mot prest för embetsförbrytelse eller eljest derom uppkommen fråga, ansetts kunna i åtskilliga fall lända till en skyndsammare och fullständigare utredning af målet, har komitén här infört det stadgande, att, der så finnes lämpligt, domkapitlet eger uppdraga åt kontraktsprost att verkställa sådan undersökning. Kyrkomötet har ock

i skrifvelse den 28 september 1883 med anledning af väckt fråga om åtgärder för erhållande af ny lag angående rättegångsordningen i kyrkliga mål särskildt framhållit önskvärdheten deraf, att ifrågavarande stadgande bibehålles. Genom en dylik förundersökning torde i flera fall sådana upplysningar kunna vinnas, att det icke blir nödigt att inkalla presten till muntligt förhör inför domkapitlet — en åtgärd, som icke sällan kan medföra oskäligen kostnad och olägenhet för den, som sålunda nödgas inställa sig i stiftsstaden, och hvilken åtgärd därför torde böra vidtagas endast i de fall, der den befinnes alldeles oundgänglig för målets utredning.

22 §.

Denna paragraf tillägger domkapitlet eller biskopen befogenhet att afgöra, huruvida inkommen förklaring bör utställas till afgifvande af påminnelser från motpartens sida. Föreskriften utesluter naturligtvis ej möjlighet för vederbörande part, äfven om domkapitlet ej ansett sådant behöfligt, att, så länge målet ännu ej af domkapitlet företagits till pröfning, inlemna påminnelser deruti, likasom domkapitlet antagligen icke lär underlåta att, der part vid målets anhängiggörande framställt särskild önskan att få med påminnelser bemöta inkommande förklaring, dertill lemna honom tillfälle.

23 §.

Enligt 8 § i lagen om straff för embetsbrott af prest, jemförd med 13 § 2 mom. i samma lag, skall, der prest blifvit genom laga kraft egande utslag af verldslig rätt dömd till böter eller fängelse, domkapitel pröfva, huruvida hans presterliga anseende blifvit genom förbrytelsen fläckadt eller spildt, och i sådan händelse särskildt döma till varning, mistning af embetet på viss tid eller afsättning. För denna pröfning, som enligt den allmänna regeln i 17 § af förevarande lagförslag lär böra tillkomma det domkapitel, hvarunder presten lyder, erfordras ett särskildt förfarande, och har komitén i 23 § intagit föreskrifter härom.

För att vederbörande domkapitel må komma i tillfälle att fullgöra hvad ej mindre enligt denna paragraf än äfven enligt 6 § åligger domkapitlet, då prest blifvit af verldslig rätt dömd till ansvar, bör sådan rätt åläggas att till domkapitlet insända utslag, hvarigenom ansvar blif-

vit ådömdt. Då emellertid en föreskrift i detta afseende icke synes hafva sin rätta plats i någon af de författningar, som röra stiftsstyrelsen, har komitén utarbetat förslag till särskild kungörelse i detta ämne.

24 §.

På sätt inom högsta domstolen blifvit erinradt vid granskningen af 1873 års kyrkolagsförslag, synes åt domkapitlet kunna uppdragas att sjelft hålla vittnesförhör, då i detsamma finnes en lagfaren ledamot. Jemte föreskrift härom har dock komitén ansett böra införas stadgande om rätt för domkapitlet att, då omständigheterna dertill föranleda, förordna om sådant förhørs anställande vid den allmänna underrätt, der domkapitlet finner det lämpligen kunna ske.

25 §.

Ehuru domkapitlets förhandlingar i allmänhet icke kunna vara offentliga, har komitén dock ansett, att vittnesförhör och annat muntligt förhör inför domkapitlet böra offentligen hållas; och synes härom lämpligen böra gälla hvad i kongl. förordningen den 22 april 1881 stadgas om offentlighet vid underdomstolarne.

26 och 27 §§

angifva de gränser, som komitén ansett lämpliga att uppdraga för domkapitels befogenhet att döma öfver anspråk och yrkanden, som kunna framställas under rättegången inför domkapitlet men icke omedelbart utgöra föremål för domkapitels domsrätt. Yrkande om ansvar för missfirmelse under rättegången bör tydligen icke kunna af domkapitlet pröfvas; men för upprätthållande af såväl domkapitlets egen som annan myndighets embetsställning har komitén föreslagit, att domkapitlet, om missfirmelse finnes hafva skett i eller för någons embete eller tjänst och således faller under allmänt åtal, må ega att derom göra anmälan hos Konungens befallningshafvande för förbrytelsens åtalande af allmän åklagare.

28 §

bestämmer de olika formerna för expedition i ärenden, som af stiftsstyrelse handläggas, och öfverensstämmer i hufvudsak med hvad för närvarande brukas, endast med det tillägg, som funnits erforderligt i följd af den, enligt komiténs förslag, biskop tillkommande beslutande-rätt i vissa fall.

29 §.

I denna paragraf meddelas närmare föreskrifter om utfärdandet af expeditioner i mål och ärenden, som tillhöra stiftsstyrelsens handläggning. *Utslag* skola, enligt komiténs förslag, antingen muntligen afkunnas eller ock efter anslag utfärdas. Dessa föreskrifter öfverensstämma med hvad i utsökningslagen är stadgadt rörande öfverexekutors utslag i lagsökningsmål.

Vissa *beslut*, som uppräknas i 2 mom. af förevarande paragraf, hafva synts komitén vara af den beskaffenhet, att de böra genom anslag kungöras; och lärer sådant kungörande, med afseende å den mera brådskande arten af de ärenden besluten afse, böra ske samma dag beslutet fattats.

Domkapitels utslag skall enligt komiténs förslag dateras för den dag, då detsamma antingen muntligen afkunnats eller efter anslag meddelats. Beslut dateras alltid för den dag, då det fattats.

30 §

innefattar icke någon ändring i hvad för närvarande gäller.

31 §.

Komitén har icke ansett sig ega skäl att för fullföljd i hofrätt af mål rörande förbrytelse af prest föreslå andra bestämmelser än som i allmänhet gälla för brottmål. Beträffande den för närvarande föreskrifna anmälan rörande besvär hos hofrätt hänvisas till hvad här nedan under 32 § anföres.

32 §

handlar om tid och ordning för fullföljd af besvär hos Konungen. I afseende på tiden har komitén föreslagit, att denna måtte i fråga om domkapitlets utslag och beslut och för beslut meddeladt af biskop blifva densamma, som är stadgad för fullföljd af besvär i mål, hvilka handläggas af andra förvaltande myndigheter och embetsverk samt icke till domstol fullföljas. Bestämmelser i detta ämne återfinnas i kongl. förordningen den 14 december 1866. Den i samma förordning intagna föreskrift, att för besvärstid i mål, som fullföljas från konsistorierna, skall gälla hvad särskildt är eller varder stadgadt, skulle således, om komiténs förslag blefve lag, förlora sin betydelse.

Enligt kongl. förordningen den 29 juli 1812 skall den, som vill söka ändring i domkapitels utslag i de mål, hvilka derefter omedelbarligen dragas under Kongl. Maj:ts pröfning, icke allenast inom samma tid, som de underdåniga besvären skola till Kongl. Maj:t ingifvas, domkapitlet om denna sin föresats underrätta utan ock inom utgången af lika lång tid med bevis inför domkapitlet styrka, att han sina besvär i laga tid och ordning ingifvit, allt vid äfventyr att besvären eljest ej komma under pröfning. Liknande stadganden gälla för fullföljd af besvär i hofrätt. Dessa för den ändringssökande ganska besvärliga föreskrifter har komitén ansett böra bortfalla. Men då de tillkommit i ändamål att bereda domkapitlet kännedom om, huruvida besvär i målet blifvit fullföljda, och då en sådan kännedom i vissa mål verkligen är för domkapitlet behöflig, har komitén ansett nämnda föreskrifter böra i fråga om dessa mål ersättas af en annan bestämmelse, hvarigenom domkapitlet kunde erhålla erforderlig kännedom om målets fullföljd, utan att parten oskäligt betungas. De mål, i hvilka dylik kännedom är för domkapitlet behöflig, synas hufvudsakligen vara de i 29 § 2 mom. uppräknade, som angå invändningar och påståenden, hvilka på frågodag äro framställda och påkalla domkapitlets åtgärd före valdagen, samt beslut om förslag, utnämning eller kallelse till tjänst. I afseende på dessa mål torde ifrågavarande syfte bäst kunna vinnas på det sätt, att de till Konungen ställda besvären ingifvas till domkapitlet, som, efter det förklaring blifvit infordrad, insänder besvärshandlingarne jemte eget utlåtande till ecklesiastikdepartementet. En analogi till hvad sålunda föreslås finnes i det förfarande, som eger rum vid fullföljd hos Konungen af besvär öfver egodelningsrätts utslag.

33 §.

Stadgandet i denna paragraf har sin grund i nödvändigheten deraf, att den af domkapitlet bestämda ordning för tjenstgöring inom stiftet icke rubbas förr än högre myndighet derom förordnat.

34 §.

I afseende på innehållet af denna paragraf hänvisas till hvad här ofvan under 12 § blifvit anfördt.

35 §.

Stiftssekreteraren är enligt komiténs förslag expeditionshafvande hos stiftsstyrelsen, likasom den nuvarande konsistoriinotarien hos domkapitlet. Hvad i sådant afseende åligger stiftssekreteraren angifves närmare i § 16 af förslaget till instruktion för stiftsstyrelse.

Komitén har ej ansett lämpligt att i kyrkolag särskildt nämna någon annan tjensteman vid stiftsstyrelsen än stiftssekreteraren, utan här endast intagit ett bemyndigande för domkapitlet att i mån af behof antaga erforderligt biträde för expeditionen. Utförligare föreskrifter i detta ämne återfinnas i förslaget till instruktion.

36 §.

Då lagen om straff för embetsbrott af prest och om laga domstol i sådana mål icke är tillämplig å andra domkapitelsledamöter än presterlige, erfordras föreskrift om den domstol, som skall upptaga åtal mot stiftssekreterare eller annan domkapitelsledamot, som icke är prest, för förbrytelse, den han i nämnda egenskap begår. Såsom regel i detta fall har komitén uppställt, att dylika mål skola upptagas af hofrätt, och endast undantagit sådana mål, hvilka enligt instruktionen för kammarrätten tillhöra sistnämnda myndighets pröfning.

37 §.

I afseende å denna paragraf hänvisas till hvad komitén här ofvan anført under 8 och 9 §§.

Då ledamotskapet i domkapitel icke lærer kunna betraktas såsom någon personlig rätt eller förmån för dem, hvilka enligt nu gällande bestämmelser äro domkapitelsledamöter men enligt komitens förslag skulle upphöra att vara det, har komitén ej ansett någon betänklighet möta mot att låta den föreslagna organisationen, hvad ledamöterna angår, på en gång träda i tillämpning. Deremot erfordras särskilda bestämmelser rörande stiftssekreteraren, hvilken dels skulle blifva ledamot af domkapitlet och dels träda i stället för konsistoriinotarien. Det enklaste sättet vore visserligen, att alla de, som vid tiden för den föreslagna lagens trädande i kraft innehade konsistoriinotariebefattning, förordnades till stiftssekreterare. Men då man ej kan med vissnet antaga, att alla dessa tjenstemän äro lämpliga att vara ledamöter af domkapitel, har det synts komitén tjenligast, att Konungen provisoriskt ordnar de hithörande förhållanden. I de stift, der sådant finnes lämpligt, torde konsistoriinotarien kunna förordnas till stiftssekreterare. Der så icke är förhållandet, kan Konungen förordna en lagfaren man att tills vidare vara ledamot af domkapitlet, under det att konsistoriinotarien fortfarande sköter expeditionsgöromålen. Emellertid synes det komitén vara lämpligt, att, derest konsistoriinotarietjenst varder ledig, innan komiténs förevarande förslag vunnit slutlig pröfning, tjensten icke tillsättes, utan tills vidare uppehålles endast genom förordnande.

Förslaget till instruktion för stiftsstyrelse.

Vid granskningen af 26 kap. i 1873 års kyrkolagsförslag anmärktes inom högsta domstolen, att åtskilliga der intagna föreskrifter vore af reglementarisk art och följaktligen icke borde inflyta i kyrkolag, utan fast hellre sammanföras i en af Konungen utfärdad instruktion eller arbetsordning. Med anslutning till den sålunda inom högsta domstolen uttalade åsigt har komitén i sitt förslag till lag om stiftsstyrelse endast upptagit hufvuddragen af formerna för stiftsstyrelsens verksamhet. Då emellertid närmare bestämmelser än de i lagförslaget intagna äro erforderliga, har komitén jemväl uppgjort förslag till instruktion för stiftsstyrelse, hvilken instruktion kan af Konungen utfärdas i samma ordning som instruktioner för andra statsmyndigheter och embetsverk. I fråga om ämnenas anordning har komitén hufvudsakligen följt de instruktioner, som i senare tider utfärdats.

§ 1

innehåller den uppräknig af ärenden tillhörande biskopens handläggning, hvartill i 7 § af förslaget till lag om stiftsstyrelse hänvisas. Dessa ärenden sönderfalla enligt komiténs förslag i fem hufvudgrupper. Till den första gruppen hör klagan öfver prests förfarande vid enskild själavård, der ej fråga är om embetsbrott. Bestämmelsen härom hänför sig till innehållet af särskilda författningar rörande kyrkotukt och dermed sammanhängande ämnen, till hvilka författningar utkast blifvit inom komitén uppgjorda och behandlade. Komitén har dock ännu icke hunnit gifva dessa utkast den form, att de kunnat i sammanhang med nu förevarande förslag framläggas. Här må endast anföras, att komitén ansett de i denna punkt omförmälda frågor vara af en så personlig och så grannlaga natur, att de ej böra behandlas af en kollegial myndighet sådan som domkapitlet, hvarför komitén också velat undvika att åt dylika frågor dragande under biskopens pröfning gifva formen eller benämningen af besvär.

Den andra gruppen omfattar åtskilliga ärenden rörande presterskapets embetsförvaltning och tjenstgöring, kyrkobetjentes åligganden, ordnande af särskilda kyrkliga och dermed sammanhängande ekonomiska förhållanden m. m., i hvilka ärenden biskopen eger att dels definitivt och dels interimistiskt förordna.

Till den tredje gruppen höra sådana ärenden, hvilka gemensamt handläggas af stiftsstyrelse och länsstyrelse. För samtliga dessa ärendens förläggande till biskopens afgörande, i hvad på stiftsstyrelsen ankommer, talar lämpligheten deraf, att de båda härvid samverkande myndigheterna på sådant sätt komma att utöfva sin verksamhet under sins emellan öfverensstämmande former.

I en fjerde grupp har komitén sammanfört åtskilliga ämnen, i hvilka dels hufvudsakligen är fråga om rena verkställighetsåtgärder eller meddelande af upplysningar och omdömen, dels i afseende på ämnets egen beskaffenhet en kollegial myndighets åtgärd ej synes erforderlig och dels biskopens åtgärd blifvit af dertill behörig myndighet påkallad.

Då emellertid komitén icke vågar antaga, att komitén genom den gjorda uppräknigen på ett uttömmande sätt angifvit alla de ärenden, hvilka enligt gällande föreskrifter nu bero på domkapitlets åtgärd men icke upptagits i 6 § af förslaget till lag om stiftsstyrelse eller i förslaget till instruktionen såsom fortfarande tillhörande domkapitlets behandling, har komitén ansett sig böra meddela ett stadgande, att jemväl sådana, icke särskildt uppräknade ärenden, hvilka sålunda bilda en femte grupp, skola handläggas af biskopen med biträde af stiftssekreteraren. Det lär väl knapt behöfva erinras, att sistnämnda stadgande, hvilket allenast afser administrativa föreskrifter, icke kan ega tillämplighet i fråga om något ärende, som enligt författning af kyrkolags eller allmän lags natur skall af domkapitlet behandlas.

§§ 2—4.

Jemte hänvisning till lagen om stiftsstyrelse beträffande de frågor, som skola af biskop ensam eller af domkapitel handläggas, omförmäla dessa paragrafer vissa till domkapitlets befattning hörande ämnen, hvilka ansetts icke lämpligen kunna upptagas i kyrkolag. Uppstår tvekan, huruvida visst ärende bör behandlas af domkapitlet eller af biskopen med biträde af stiftssekreteraren, synes frågan härom lämpligen böra lösas af domkapitlet såsom en kollegial myndighet, i hvars öfverläggningar och beslut biskopen och stiftssekreteraren jemväl delta.

§ 6.

Beträffande protokollsföringen vid stiftsstyrelsen har komitén ej ansett lämpligt att föreskrifva, att protokoll alltid skulle föras öfver de ärenden, som afgöras af biskopen med biträde af stiftssekreteraren, utan velat öfverlemna åt biskopen att bestämma i hvad mån sådant protokoll skall föras. Detta öfverensstämmer ock med hvad hos länsstyrelserna eger rum. I allmänhet torde i fråga om dessa ärenden tillräcklig upplysning lemnas af diarium och utgående expedition, hvar till koncept bör förvaras i stiftsstyrelsens arkiv. Men har föredraganden vid ärendets afgörande varit af annan mening än biskopen, bör föredraganden tydligen ega att i protokoll anteckna denna sin afvikande mening.

§ 12.

Att enligt mom. 1 i denna paragraf alla utgående expeditioner, med undantag af underdåniga utlåtanden till Konungen, endast skola underskrifvas af biskopen, är en af komitén föreslagen ändring i gällande bestämmelser, hvilken torde rättfärdigas af den större snabbhet och enkelhet vid expedierandet, som härigenom skulle vinnas. Å de från domkapitlet utgående expeditioner, hvilka af biskopen underskrifvas, lärar böra särskildt utmärkas, att biskopen vid expeditionens underskrifvande handlar på domkapitlets vägnar.

§ 14.

Af paragrafens lydelse torde framgå, att till Konungen ställda ansökningar om erhållande af stiftssekreteraretjenst skola till domkapitlet ingifvas, hvilket ock lärar böra omnämnas i kungörelsen om ledigheten.

§ 16.

De stiftssekreterarens åligganden, hvilka här uppräknas, motsvara hufvudsakligen hvad enligt nu gällande bestämmelser åligger konsistoriinarie såsom domkapitlets sekreterare och uppbördsman.

§ 17.

Då möjligen icke vid alla stiftsstyrelser erfordras anställande af en ordinarie amanuens, har komitén velat åt domkapitlen öfverlemna att pröfva behovet af en sådan tjänsteman. Några särskilda behörighetsvilkor för erhållande af amanuensstjänst har komitén ej ansett sig böra föreslå; men i allmänhet torde det väl visa sig lämpligt, att till innehafvare af sådan tjänst utses en person, hvilken eger behörighet till stiftssekreterarebefattning, då amanuensen synes böra vara att påräkna såsom vikarie för stiftssekreteraren vid tjänstledighet eller förfall för denne.

§ 19.

Enligt andra stycket i denna paragraf kan domkapitlet uppdraga ett eller flere af de i § 16 uppräknade göromål åt amanuensen att på eget ansvar bestrida. Af ordalydelsen framgår, att icke något af hvad stiftssekreteraren åligger såsom domkapitelsledamot eller såsom föredragande för biskopen kan på sådant sätt öfverflyttas på amanuensen.

§ 23.

Hvad i denna paragraf stadgas angående tjänstledighet för och förordnande af stiftssekreterare ansluter sig till föreskrifterna i 4 och 14 §§ af förslaget till lag om stiftsstyrelse.

§§ 24—26

innehålla bestämmelser om domkapitlets disciplinära myndighet öfver stiftsstyrelsens tjänstemän och vaktbetjening. I fråga om stiftssekreteraren, hvilken sjelf är ledamot af stiftsstyrelsen, har af lätt insedda skäl någon sådan disciplinär myndighet icke kunnat tilläggas domkapitlet.

§ 28

meddelar föreskrifter om verkställighet af vissa straff, som enligt lagen

om straff för embetsbrott af prest kunna ådömas, hvilka föreskrifter i hufvudsak öfverensstämma med hvad för närvarande tillämpas.

§ 30

hänvisar till det redan i den allmänna motiveringen omförmälda förslaget till förordning angående konsistoriernas befattningsmed allmänna läroverk och folkskoleläraresseminarier.

*Anställande
af kommissionärer
vid
stiftsstyrelserna.*

I sammanhang med förslaget till instruktion för stiftsstyrelse har komitén velat erinra, att, för underlättande af allmänhetens beröring med stiftsstyrelserna, kommissionärer torde böra anställas vid dessa styrelser, på sätt genom kongl. kungörelsen den 28 maj 1886 är föreskrifvet i fråga om statsdepartement och vissa embetsverk m. fl. myndigheter. Stadgande härom synes lämpligast kunna meddelas i form af ett tillägg till nämnda kungörelse.

*Handlingars
insändande
med posten.*

Hvad genom kongl. förordningarne den 12 juni 1885 är stadgadt om rätt för parter i kommunala mål och vissa fattigvårdsmål att med posten insända besvärsskrifter och andra handlingar samt om rätt att i mål och ärenden, som tillhöra statsdepartement eller förvaltande myndighets handläggning, insända handlingar med posten, gäller tydligen äfven för stiftsstyrelse i mål af ofvan särskildt nämnda beskaffenhet och i alla de mål och ärenden, hvilka tillhöra stiftsstyrelse såsom förvaltande myndighet. Men i öfriga mål, der stiftsstyrelsen utöfvar domsrätt, torde part icke ega rätt att med posten insända handlingar. Införande af en bestämmelse om sådan rätt för part finner komitén visserligen önskvärdt; men komitén har icke velat framlägga förslag härom, då en dylik bestämmelse lämpligast synes kunna meddelas i sammanhang med liknande föreskrifter rörande de allmänna domstolarne.

Förslaget till förordning angående konsistoriernas befattning med allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier.

Enär, såsom i den allmänna motiveringen blifvit erinradt, domkapitlen för närvarande hafva att, jemte de till den egentliga stiftsstyrelsen hörande frågor, handlägga åtskilliga ärenden, som röra de allmänna läroverken och folkskolelärareseminarierna, men komitén vid uppgörande af sitt förslag till lag om stiftsstyrelse ansett sig icke böra taga särskild hänsyn härtill, har komitén funnit nödigt att framlägga ett särskildt förslag rörande sättet för handläggning af dylika ärenden.

För den nuvarande stiftsstyrelsen användas, såsom bekant, i lagar och författningar två olika benämningar: domkapitel och konsistorium. Om dessa benämningar ock skulle kunna i något afseende beteckna särskilda myndigheter, så äro dock enligt nu gällande bestämmelser dessa myndigheter med hänsyn till sammansättningen identiska. I stadgan för rikets allmänna läroverk den 1 november 1878 och i stadgan för folkskolelärareseminarierna i riket den 29 januari 1886 användes emellertid uteslutande benämningen konsistorium. Med afseende härå har komitén ansett lämpligt att i förevarande förslag nyttja denna benämning.

§ 1.

Bland de åligganden, som enligt nu gällande författningar tillhöra konsistorierna i fråga om allmänna läroverk och folkskolelärareseminarier, är det egentligen endast två, eller, om man så vill, tre, hvilka kunna anses kräfvat en annan sammansättning af konsistorierna än den komitén föreslagit för domkapitlen. Komitén har därför i denna paragraf uppställt såsom regel, att hvad i nämnda afseenden för närvarande åligger konsistorium skall fullgöras af domkapitel utan någon förändring af dess i lag om stiftsstyrelse bestämda sammansättning. På sådant sätt komme följaktligen att behandlas t. ex. hela den ekonomiska förvaltning, som i nu förevarande hänseende tillkommer konsistorium, och, hvad särskildt angår folkskolelärareseminarierna, äfven de ärenden, hvilka beträffande de allmänna läroverken afgöras af biskopen såsom eforus.

I sammanhang härmed kan komitén ej underlåta att uttala den mening, att biskopen borde till folkskolelärareseminarierna intaga samma

ställning, som han i egenskap af eforus intager till de allmänna läroverken, då, såvidt komitén kan finna, inga giltiga skäl tala för den nu i detta hänseende bestående skilnaden i behandlingen af de angelägenheter, som röra dessa två slag af läroanstalter.

§ 2.

I denna paragraf angifvas de allmänna läroverken rörande ärenden, hvilka enligt komiténs tanke kräfva en särskild sammansättning af konsistorierna. De äro följande:

- 1) bedömmande af prof för lärarebefattning,
- 2) tillsättande af sådan befattning samt
- 3) bestämmande af de läroämnen, i hvilka blifvande lärare bör undervisa.

Ärenden af sistnämnda art kunna icke förekomma annorledes än i sammanhang med tillsättning af läraretjenst.

Vid behandling af ärenden utaf omförmälda tre slag är det af synnerlig vikt, att i konsistoriet finnes tillräckligt antal ledamöter med pedagogisk bildning och erfarenhet. Men då komitén anser, att konsistoriet i allmänhet icke bör bestå af flere ledamöter än domkapitlet, kan det antydda ändamålet vinnas endast derigenom, att en eller flere af de domkapitlets ledamöter, hos hvilka nyssnämnda egenskaper icke förutsättas, lemna plats för erfarne skolmän. Komitén föreslår därför, att vid behandling af dylika frågor stiftssekreteraren och den särskildt förordnade presterlige ledamoten utgå ur konsistoriet och att i deras ställe ingå rektor samt en af Konungen för fem år i sänder dertill förordnad lektor vid högre allmänt läroverk i stiftsstaden. Der flere än ett högre allmänt läroverk finnes i stiftsstaden, såsom för närvarande är fallet i Göteborg, lär Konungen böra förordna, hvilken af rektorerna skall i nu ifrågavarande fall ingå som ledamot af konsistoriet.

§ 3

innehåller bestämmelser angående tillämpningen i särskilda fall af de i § 2 intagna föreskrifter och synes icke erfordra någon särskild motivering.

§ 4.

Med afseende å rektors ställning såsom närmaste styresman för

ett läroverk har komitén ansett, att jemväl åt rektor vid högre allmänt läroverk, hvilken icke är ledamot af konsistoriet på grund af lagen om stiftsstyrelse eller stadgandet i § 2 af förevarande förordning, bör beredas tillfälle att deltaga i behandlingen af de i § 2 omnämnda ärenden, då de röra det läroverk, vid hvilket han är anställd såsom rektor. För att tillika bibehålla antalet af fem ledamöter i konsistoriet föreslår komitén, att vid behandling af dylika ärenden, som afse högre allmänt läroverk, hvars rektor icke enligt ofvan antydda stadganden är ledamot af konsistoriet, detta läroverks rektor skall inträda såsom ledamot i konsistoriet i stället för den enligt § 2 särskildt förordnade lektorn vid läroverk i stiftsstaden.

§ 5.

Vid bedömande af prof för lärarebefattning vid folkskolelärareseminarium och vid tillsättande af sådan befattning har komitén ansett konsistoriet böra vara så sammansatt, som i § 2 sägs, allenast med den skilnad att rektor vid det seminarium, hvarom fråga är, inträder i stället för den särskildt förordnade lektorn vid högre allmänt läroverk i stiftsstaden. För den händelse att rektorn vid seminariet redan är ledamot af domkapitlet, blir konsistoriets sammansättning alldeles sådan, som i § 2 stadgas.

Med afseende å ett af de för närvarande i riket befintliga folkskolelärareseminarier, det i Falun, erfordras, i följd deraf att något folkskolelärareseminarium ej finnes i stiftsstaden, särskilda föreskrifter beträffande sättet för profs afläggande och bedömande. Dylika föreskrifter äro gifna genom nådigt bref till domkapitlet i Vesterås den 15 oktober 1875, enligt hvilket bref undervisningsprof för lärarebefattning vid nämnda seminarium skall afläggas inför och bedömas af seminariets inspektor jemte två andra af domkapitlet för hvarje särskildt tillfälle utsedde personer. Häruti har komitén ej velat föreslå någon ändring.

§ 6.

Då förhållandena kunna vara sådana, att det för rektor vid högre allmänt läroverk eller folkskolelärareseminarium utom stiftsstaden skulle blifva synnerligen olägligt att, för deltagande i konsistoriets öfverläggningar och beslut i här ifrågakvarande ärenden, infinna sig i stiftsstaden,

har komitén velat tillerkänna honom rätt att åberopa hinder för deltagande i konsistoriets sammanträde, hvilket hinder kan af konsistoriet godkännas, äfven om det ej egentligen kan betraktas såsom laga förfall. För sådan händelse eger enligt komiténs förslag konsistoriet att till adjungerad ledamot förordna annan lärare, vare sig vid högre allmänt läroverk eller folkskolelärareseminarium.

§ 7.

Enligt § 58 mom. 3 och § 60 mom. 3 i gällande läroverksstadga kan konsistorium till öfvervarande af lärareprof tillkalla en eller flere med afseende på profvets beskaffenhet särskildt sakkunnige män, och ega de sålunda tillkallade äfven att deltaga i betygens afgifvande. För sin del anser komitén, att desse sakkunnige, då konsistoriet funnit deras tillkallande för profvets bedömande behöfligt, också böra med konsistoriets öfrige ledamöter deltaga i beslutet om tjenstens tillsättning, hvilket ju bör i väsentlig mån grundas på omdömet om det aflagda profvet och hvarvid jemväl kan ifrågakomma att bedöma skrifter, utgifna af sökande till tjensten i det ämne, med afseende hvarå sakkunnige tillkallats. Komitén har därför i denna paragraf infört bestämmelse härom.

§ 8.

Då Stockholms stads konsistorium icke eger någon befattning med allmänna läroverk, erfordras särskilda bestämmelser om detta konsistorii sammansättning endast för behandling af ärenden rörande folkskolelärareseminarium.

§ 9.

Ehuru stiftssekreterare enligt komiténs förevarande förslag icke skulle blifva ledamot af konsistorium, synes dock expeditionen vid konsistoriet lämpligen kunna åläggas honom.

För öfrigt bör i tillämpliga delar gälla för konsistorium hvad om domkapitel är stadgadt.

*Förslaget till kungörelse angående öfversändande till domkapitel af
utslag, hvarigenom verldslig rätt dömt prest till ansvar.*

De skäl, som föranledt komitén att framlägga detta förslag, finnas angifna vid 23 § i förslaget till lag om stiftsstyrelse.

Slutligen vill komitén här anmärka, att komitén, som vid uppgörande af sina förslag till stiftsstyrelsens organisation tagit hänsyn till hvad som i afseende härpå uttalats i den såsom bilaga närmast härefter tryckta framställning från teologiska fakulteten i Upsala, förmenat, att denna framställning i öfrigt, d. v. s. så vidt den afser prebendepastoratens indragning, icke fölle inom området af det komitén lemnade uppdrag, hvarför komitén icke trott sig böra med anledning deraf afgifva något yttrande.

*Prebende-
pastoraten.*

Till Konungen.

Hos Eders Kongl. Maj:t får teologiska fakulteten vid universitetet i Upsala, i anledning deraf att kyrkomöte snart förestår och med hänsyn till de nådiga propositioner, som Eders Kongl. Maj:t möjligen kan hafva för afsigt att till kyrkomötet aflåta, i underdånighet andraga följande för fakulteten i hög grad viktiga angelägenheter.

Vid det första kyrkomöte, som hölls efter det nya riksdagsskicket införande, förehades frågan om förändrad organisation af domkapitlen, hvarvid den ene af fakultetens representanter vid kyrkomötet, numera biskop Cornelius, uttalade sig om vigten af professorernas i den teologiska fakulteten befrielse från domkapitelsgöromålen och yttrade, att »det för universitetet måste vara af synnerligen stort men, om dessa professorer genom den mängd af främmande bestyr, som domkapitelsgöromålen medföra, blifva hindrade från att såsom sig bör vårda och befordra den teologiska vetenskapens intressen och sålunda i betänklig mån vårda dragne från den höga kallelse och uppgift, som egentligen tillhör dem såsom akademiska lärare och främste målsmän för hvar sin teologiska disciplin».

Sedan dess hafva 20 år gått till ända, och olägenheterna af denna dubbla tjenstgöring hafva derunder i rikt mått gjort sig gällande. Att verksamt deltaga i styrelsen af ett så stort stift som Upsala erkestift kräfver en lokal- och personkännedom, hvilken icke utan mycken beröring och korrespondens med den talrika och vexlande stiftspersonalen kan förvärfvas och bibehållas. Men detta, såväl som genomgåendet af de vidlyftiga domkapitelshandlingarna, bevistandet af de hvarje vecka återkommande domkapitelssessionerna och åhörandet af lärareprof, hvilka ofta upptaga ett större antal förmiddagar under pågående akademisk

lästermin, kräfver mycken tid, hvilken sålunda undandrages de studier och det forskningsarbete, som äro nödvändiga för den, hvilken på en gång skall vara en målsman för den teologiska vetenskapen och lärare och handledare för den studerande ungdomen, en tidsförlust, som är så mycket menligare, som redan det deltagande i vården af universitetets angelägenheter, hvilket åligger de ordinarie teologie professorerna, i det de alla äro medlemmar af det större akademiska konsistoriet och städse en bland dem tillika måste vara medlem af det mindre akademiska konsistoriet, undandrager nämnda arbete i forskningens och undervisningens intresse icke obetydlig tid. Än ytterligare inskränkes tiden för vetenskapligt arbete kämbart genom de åligganden, som oundgängligen tillkomma innehafvarne af prebendepastorat, såvida sådana pastorats innevånare icke skola känna sig af sin egentliga pastor helt och hållet åsidosatta och försummade. Det är icke egnadt att uppmuntra en professor i hans vetenskapliga arbete och lärareverksamhet, om den tid, som han nödvändigt behöfver för att med framgång egna sig deråt, endast kan vinnas för priset af ett åsidosättande af sina pligter på ett annat område och den otillfredsställelse, de förödmjukelser och förvecklingar af olika slag, som dermed alltid mer eller mindre måste vara förenade.

Fakulteten får i underdånighet framhålla, huruledes det genom olika embetens förening förefintliga missförhållandet redan i så måtto blifvit af såväl Eders Kongl. Maj:t som Riksdagen och kyrkomötet behjertadt, som prebendeinrättningen i det hela ansetts böra snart upphöra. Deremot hafva de genom föreningen af professorsembete och ledamotskap inom domkapitel uppkomna olägenheterna icke i samma grad vunnit uppmärksamhet, enär å ena sidan Eders Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse den 2 september 1868 till kyrkomötet med förslag till förordning angående ändring i vissa delar af föreskrifterna angående domkapitlens sammansättning och arbetssätt samt kyrkomötets underdåniga skrifvelse den 24 september samma år i anledning af detta nådiga förslag äfvensom kyrkolagsförslaget af år 1873 icke innehålla något förslag om teologie professorers fritagande från skyldigheten att vara ledamöter af domkapitel, utan låta domkapitlen i Upsala och Lund i afseende på sin sammansättning intaga en undantagsställning, å andra sidan kyrkomötet vid senare gjorda framställningar om domkapitlens omorganisation icke tagit uttrycklig hänsyn till det här ifrågavarande missförhållandet.

Med hänsyn till denna fråga får fakulteten i underdånighet anföra följande enhälliga uttalande af Upsala domkapitel i dess underdåniga utlåtande angående nämnda kyrkolagsförslag den 28 april 1875. »Den

afvikande sammansättningen af domkapitlen i universitetsstäderna Upsala och Lund bör efter domkapitlets åsigt upphöra. De teologiska professorernes sjelfskrifvenhet såsom ledamöter af stiftsstyrelsen har medfört så många och stora olägenheter med afseende på deras uppgift såsom vetenskapsmän, att en förändring derutinnan är af högsta behof påkallad. Skall denna uppgift med dess nuvarande föreläsningsskyldighet, — hvori domkapitelsgöromålen icke ansetts behöfva medföra någon förminskning, då deremot lektorerne vid stiftsstädernas elementarläroverk på sådan grund fått en betydlig lindring i sina läraregöromål — såsom sig bör, upprätthållas, måste den teologiske universitetslärarens kraf på befrielse från göromål utom universitetet tillgodoses. Stiftsstyrelsen bör å sin sida icke nödvändigt något derpå förlora. Ty först och främst gifvas enahanda utvägar till sammansättning af domkapitlen i Upsala och Lund som inom det öfriga riket, vidare bör hvad såsom allmän regel gäller om universitetsprofessorerna icke hindra att särskilda fall kunna förekomma, då sådane kunna både vara lämplige och finna sig oförhindrade att ledamotskap i stiftsstyrelsen mottaga. Och en af professorerna inom den teologiska fakulteten måste tillsvidare såsom sjelfskrifven domkapitelsledamot qvarstå, nemligen domprosten, så länge dennes befattning skall med universitetsprofessur vara förbunden. Men hvad nu är sagdt innebär åtminstone icke nödvändigt, att *alla* den teologiska fakultetens professorer skola, såsom nu är händelsen, hindras i sin egentliga uppgift såsom vetenskapsmän till men för den teologiska fakultetens verksamhet i sin helhet.»

Såsom redan i det föregående är antydt, utgöra äfven de med de teologiska lärarebefattningarna förenade prebendena ett icke oväsentligt hinder för den akademiske läraren att på vederbörligt sätt fylla sina akademiska pligter. Med hänsyn till de båda professurerna i praktisk teologi torde måhända den med prebendeinstitutionen följande fördelen af en alltjemt fortgående förbindelse mellan den teologiska vetenskapen och församlingslifvet vara af så stor betydelse, att de med dessa befattningar förenade prebendena böra bibehållas. Hvad åter angår de öfriga akademiska lärarebefattningarna, synas föreskrifter om föregående presterlig tjenstgöring vara tillräckliga för att tillgodose det praktiskt kyrkliga intresse, som ensamt kan anföras såsom stöd för prebendeväsendets bibehållande.

På grund af hvad nu anförts får fakulteten i underdånighet till Eders Kongl. Maj:t hemställa, det Eders Kongl. Maj:t tacktes så snart som möjligt i nåder vidtaga de åtgärder, som äro erforderliga dels för upphäfvande af skyldigheten för teologiska fakultetens i Upsala profes-

sorer att vara medlemmar af Upsala domkapitel, dels för genomförandet i det väsentliga af de med teologiska professorsembeten i Upsala förenade prebendepastoratens indragning.

Underdånigst
Robert Sundelin,
n. v. Dekan.

C. A. Torén.	Otto F. Myrberg.	Martin Johansson.
W. Rudin.	Carl Norrby.	J. A. Ekman.
J. E. Berggren.		

Upsala den 27 juni 1888.

Claës Elis Johansson.

Vidimeras

ex officio:

Anton Holmberg.
t. f. Registrator i K. Eckl. Depart.

Förslag

angående

ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen.

.

1871

1871

1871

Komitén har att yttra sig öfver den skrifvelse af den 12 mars 1889, i hvilken Riksdagen tillkännagifver, att den för sin del antagit följande

Lag

angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen.

Härigenom förordnas, att 1 kap. 1 § kyrkolagen skall hafva följande ändrade lydelse:

Svenska kyrkans lära är den rena evangeliska, sådan den, grundad i Guds heliga ord, det gamla och nya testamentets skrifter, genom den oförändrade augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad är.

Ingen torde med skäl kunna bestrida önskvärdheten af att den kyrkolagsparagraf, som bestämmer kyrkans lära och därför i viss mån utgör grundvalen för alla de rättsbestämningar, hvilka i kyrkolagen ingå, eger en sådan lydelse, att den gifver ett bestämdt och tydligt uttryck åt hvad som nu är gällande svensk kyrkorätt i de stycken, som i paragrafen afses. Att detta icke är fallet med kyrkolagens 1 kap. 1 § är uppenbart, då genom senare lagstiftning förbindelsen för hvarje invånare i riket att bekänna sig till den lutherska läran blifvit upphäfd och den i paragrafen omnämnda edsförpligtelsen till samma lära blifvit väsentligen inskränkt. Efter komiténs uppfattning står icke heller det, som utgör paragrafens egentliga kärna, eller bestämmelsen om hvad med svenska kyrkans lära förstås, i öfverensstämmelse med nu inom vår kyrka gällande rättsnormer. Skälen för denna sin uppfattning anser sig komitén böra i korthet angifva.

Såsom i Riksdagens skrifvelse framhålles, bestämmer 2 § af 1809 års regeringsform, att »Konungen skall alltid vara af den rena evangeliska läran, sådan som den uti den oförändrade augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad är». Detta sätt att bestämma läran, som i sak alldeles sammanfaller med hvad Riksdagen nu för sin del beslutit, skiljer sig deremot från kyrkolagens 1 kap. 1 § hufvudsakligen derigenom, att den sistnämnda angifver augsburgiska bekännelsens försvar, Luthers båda katekeser, de schmalkaldiska artiklarne och konkordieformeln såsom af kyrkan erkända riktiga förklaringar af den i Skriften innehållna kristliga läran, under det att regeringsformen i detta afseende blott nämner den oförändrade augsburgiska bekännelsen. Icke utan skäl kan det anmärkas, att denna olikhet i och för sig icke är af någon genomgripande betydelse, då ju de senare bekännelseskriterierna såsom innehållande en närmare, följdriktig utveckling af den grundtyp för luthersk lära, som i augsburgiska bekännelsen är gifven, alltid måste få ett bestämmande inflytande på den teologiska vetenskapen och den kyrkliga förkunnelsen, så vidt man vid dessa arter af kyrklig verksamhet ställer sig på den augsburgiska bekännelsens grund. Och olikheten blifver ytterligare i någon mån minskad derigenom, att Upsala mötes beslut, hvars symboliska anseende i regeringsformen framträder starkare än i kyrkolagen, såväl i och för sig som genom anslutning till 1571 års kyrkoordning (i hvilken senare äfven Luthers lilla katekes ingår såsom en förutsättning) uttryckligen förkastar äfven sådana från augsburgiska bekännelsen afvikande läror, hvilkas symboliskt fixerade vederläggning först i konkordieformeln fått sin plats. Då emellertid regeringsformen af de under reformationsskicket uppkomna lutherska bekännelseskriterierna uttryckligen nämner allenast augsburgiska bekännelsen, och då erkännandet af Upsala mötes beslut omöjligen kan anses innebära ett symboliskt sanktionerande af allt hvad de öfriga lutherska bekännelseskriterierna innehålla, kan det icke förnekas, att en verklig olikhet förefinnes mellan kyrkolagens och regeringsformens sätt att angifva hvad som bör anses innefatta svenska kyrkans lära. Men denna olikhet innebär tillika, att i och genom regeringsformen med afseende på sättet att bestämma vår kyrkas lära blifvit vidtagen en förändring, som måste anses vara i kyrkorättsligt afseende bindande. Då nemligen å ena sidan den lära, som enligt gällande grundlag bör bekännas af Konungen, som tillika är svenska kyrkans summus episcopus, måste sammanfalla med svenska kyrkans lära, och det å andra sidan är uppenbart, dels att svenska kyrkan till följd af sin förbindelse med staten icke kan vara berättigad

att bestämma sin lära annorlunda, än som i rikets främsta grundlag uttryckligen sker, dels att den förändring i bestämmandet af kyrkans lära, som genom 1809 års regeringsform med samtycke af kyrkans dåvarande representation vidtogs, kommit till stånd på den väg, som då, likasom vid den tid, då kyrkolagen antogs, var den enda för ändring i kyrkolagstiftning giltiga, finner komitén, att genom regeringsformens bestämmelser den svenska kyrkans lära, kyrkorättsligt sedt, i den mån som ofvan sagts blifvit en annan än den förut varit.

Den uppfattning, som här uttalats, har ock på mångfaldigt sätt och vid flere olika tillfällen blifvit af sakkunnige män och vederbörliga myndigheter framhållen eller erkänd. I detta afseende må först erinras om de komitéer, som å olika tider (åren 1828, 1846 och 1873) afgifvit förslag till ny kyrkolag, vidare om den förändring, hvarigenom presteden år 1829 bragtes till öfverensstämmelse med ordalagen i regeringsformen, om högsta domstolens utlåtande öfver 1873 års kyrkolagsförslag, om flertalet af de utlåtanden, som rikets konsistorier afgifvit såväl öfver sist nämnda kyrkolagsförslag som öfver det riksdagsbeslut, hvarom nu är fråga, slutligen om den ståndpunkt, som i förevarande fall intogs af kyrkolagsutskottet vid 1878 års kyrkomöte, af kyrkomötet 1883 och af lagutskottet vid 1889 års riksdag. På trenne af dessa uttalanden anser sig komitén böra fästa särskild uppmärksamhet. Kyrkolagskomitén af 1873 motiverar den paragraf i förslaget till ny kyrkolag, som bestämmer kyrkans lära och hvilken till sitt innehåll väsentligen sammanfaller med hvad Riksdagen nu antagit, bland annat dermed, att »den bestämning af svenska kyrkans bekännelse, som är gifven i kap. 1 § 1 af 1686 års kyrkolag, till lydelsen blifvit ändrad genom innehållet i § 2 i gällande regeringsform». Vid nämnda förslags granskning i högsta domstolen gjordes ingen väsentlig anmärkning mot ifrågavarande paragrafs sätt att bestämma den rena evangeliska läran, men väl yttrades af fem justitieråd, att paragrafens ändamål vore »att uttala hvad som är den svenska kyrkans bekännelse». Och då kyrkolagsutskottet vid 1878 års kyrkomöte i sitt betänkande angående ett då föreliggande förslag till förordning om förbrytelse af prest föreslog — hvad som ock af kyrkomötet godkändes — upptagandet i en viss paragraf af den bestämmelse angående kyrkans lära, som i presten ingår, förklarade utskottet, att dermed vore lemnad en »beskrifning på kyrkans lära» och att paragrafen angåfve »hvad med den rena evangeliska läran förstås».

Af det sagda framgår, att kyrkolagens 1 kap. 1 § i sin närvarande lydelse icke angifver hvad som nu är gällande rättsbestämning med afseende å svenska kyrkans lära. Det skulle möjligen kunna sättas i

fråga, huruvida icke för afhjelpande af den brist på öfverensstämmelse, som sålunda råder mellan 1686 års kyrkolag och 1809 års regeringsform, den senare borde ändras till likhet med den förra. Af flera skäl finner dock komitén ett sådant förslag utförbart. Och för sin del kan komitén så mycket mindre föreslå något sådant, som komitén i de väsentliga delar den af biskop Flensburg i utlåtandet öfver Riksdagens skrifvelse uttalade åsigt, att hvad som af kyrkolagen »i förevarande fall kan och bör krävas är icke något annat och mera än att den angifver sjelfva lärans grundtyp»; hvaremot det ligger »utanför lagens gräns att angifva den anda, i hvilken bekännelsen skall uppfattas, det sätt, på hvilket den skall utvecklas och tillämpas i lärosystemets alla enskilda detaljer, hvilket åter är en uppgift, som tillhör den kyrkliga och teologiska vetenskapen och undervisningen». En omredigering af kyrkolagen är därför i komiténs tanke den enda åtgärd, som bör ifrågakomma.

En reservant mot Lunds domkapitels beslut att tillstyrka denna omredigering har starkt betonat de faror, som enligt reservantens mening skulle hota vår svenska kyrka, om Riksdagens beslut skulle blifva upphöjdt till lag. Den förnämsta faran skulle enligt reservantens uppfattning bestå deri, att svenska kyrkan stode värnlös gentemot katoliker och sekter och därför slutligen skulle gå sin upplösning till mötes. Komitén kan icke dela reservantens farhågor. Den ifrågasatta förändringen är icke bärbar, enligt hvad komitén här ofvan sökt visa, helt enkelt endast ett erkännande af ett redan förefintligt rättsförhållande, och ingen anledning finnes till det antagandet, att ett dylikt erkännande skulle gifva kyrkans af reservanten åsyftade motståndare större mod och mera framgång än de förut haft. Vidare ligger enligt komiténs öfvertygelse i augsburgiska bekännelsen jemte Upsala mötes beslut, om de rätt fattas, allt det kyrkorättsligt symboliska värn, som vår lutherska kyrka behöfver för att försvara sin ställning gent emot såväl katolicismen å den ena sidan som den reformerta kyrkan och sekterna å den andra. Om så icke vore förhållandet, vore det ock nödvändigt att förändra d. v. s. i symboliskt afseende utvidga presten, hvars sätt att bestämma kyrkans lära måste utgöra den förbindande normen för presternas verksamhet såsom lärare inom kyrkan. Slutligen må icke heller förbises, att Luthers lilla katekes, äfven om den icke uppräknas bland kyrkans rättsligt gällande symboliska böcker, likväl genom sin plats såsom obligatorisk grundval för kristendomsundervisningen i vår kyrka så till vida närmar sig betydelsen af symbolisk bok, att den lemnar en god garanti därför, att sagda undervisning kommer att, så vidt på läroboken beror, verka för utbredandet och befastandet af den genuint lutherska läro-

typen. Häremot kan anmärkas, att vår kyrkomötesförfattning icke lägger något uttryckligt hinder i vägen för att nämnda katekes utan den kyrkliga representationens hörande och samtycke utbytes mot en annan. Denna anmärkning är i och för sig icke utan betydelse, och komitén erkänner obetingadt önskvärdheten af att kyrkomötesförfattningen så ändras, att kyrkomötet får sig tillerkänd beslutanderätt i fråga om kyrkans böcker, något som äfven af Rikets Ständer i skrifvelse den 16 maj 1863 antyddes såsom ett framtida önskningsmål. Men äfven med bibehållande af nu gällande lag i detta afseende torde ingen fara vara för handen att kyrkan mot sin egen representations vilja skulle kunna beröfvas nämnda lärobok. En dylik åtgärd skulle nemligen icke kunna ifrågakomma annat än under sådana omstörtningstider, då äfven de i kyrkorättsligt afseende säkrast värnade symboliska fästen kunna falla.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, och med stöd jemväl af de utlåtanden, som tolf bland rikets konsistorier öfver Riksdagens skrifvelse afgifvit, anser sig komitén böra tillstyrka den af Riksdagen beslutade lagförändringen och får derfor hemställa, att ifrågavarande lagförslag för nästa kyrkomöte framläggas.

Reservation af biskop Billing.

Då jag reserverar mig mot komiténs beslut att tillstyrka den af Riksdagen beslutade förändringen af 1 kap. 1 § kyrkolagen, är orsaken dertill icke den, att jag bestrider önskvärdheten deraf, att nämnda paragraf förändras, icke heller den, att jag anser den föreslagna förändringen medföra någon förändring i den svenska kyrkans bekännelseståndpunkt, utan den, att jag anser viktiga intressen kräfvat, att, då nu fråga är om att föreslå en ny redaktion af nämnda paragraf, denna erhåller en lydelse, som med full klarhet och bestämdhet angifver, hvad den svenska kyrkan bekänner såsom lutherskt kristen tro, såsom sin tro.

En förändring af 1 kap. 1 § kyrkolagen anser jag vara önskvärd af följande grunder.

Nämnda paragraf har denna lydelse: »Uti vårt konungarike och dess underliggande länder skola alla bekänna sig endast och allenast till den kristliga lära och tro, som är grundad uti Guds heliga ord, det gamla och nya testamentets profetiska och apostoliska skrifter, och författad uti de tre hufvudsymbolis: Apostolico, Nicæno och Athanasiano, jemväl uti den oförändrade Augsburgiska bekännelsen af år 1530, vedertagen i Upsala concilio 1593, samt uti hela så kallade Libro Concordiæ förklarad; och alla de, som uti läroståndet, vid kyrkor, akademier, gymnasier eller skolor något embete tillträda, skola vid ordinationen eller då de någon grad antaga, med liflig ed till denna lära och trosbekännelse sig förplikta».

Om ock, realiter sedt, det viktigaste stycke af denna paragraf är den uti en bisats gifna bestämningen af den kristliga tro och lära, till hvilken alla medlemmar af svenska folket skola bekänna sig, så är dock ej, åtminstone ej formellt sedt, lagparagrafens hufvuduppgift att bestämma, hvad som är svenska kyrkans lära, utan i stället att föreskrifva, å ena

sidan att alla Sveriges rikes innebyggare skola bekänna sig till den tro och lära, som närmare beskrifves, och å andra sidan att alla, som tillhöra läroståndet vid kyrkor och läroanstalter, skola med liflig ed förpligta sig till denna lära och trosbekännelse. Då nu genom särskilda lagar och förordningar dessa föreskrifter upphäfts, är detta en tillräcklig anledning till att föreslå en förändring af den ifrågavarande paragrafen.

Ett annat skäl härtill finner jag deruti, att det måste anses vara i hög grad lämpligt, att första paragrafen i en luthersk kyrkas lag angifver, hvad som är denna kyrkas bekännelse, då för lutherska kyrkan bekännelsen bör vara normerande för hela hennes lagstiftning.

Åt den omständigheten att, då 2 § af 1809 års regeringsform bestämmes, att »Konungen skall alltid vara af den rena evangeliska läran, sådan som den uti den oförändrade Augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad är», olika beskrifningar af den rena evangeliska läran synas vara gifna i regeringsformen och kyrkolagen, har man, enligt min uppfattning, tillmätt alltför stor betydelse, då å ena sidan olikheten ej är af real utan endast af formel natur och då å andra sidan ej någon väsentlig olägenhet kan komma deraf, att beskrifningen i den kyrkliga speciallagen är fyligare än bestämmelsen i grundlagen. En liknande oegentlighet, om det så bör kallas, har förekommit äfven i andra länders lagstiftning. Såsom exempel härpå vill jag citera följande utdrag ur »Haandbog i den danske Kirkeret udgivet med Understøttelse af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af H. Matzen og J. Timm» p. 119: »Naar Danske Lov 2—1 er en Del fyldigere end Kongeloven i Henseende til Opstilling af Symboler, idet den foruden Biblen tillige medtager de tre almindelige Symboler, og af særlige Symboler tillige Luthers lille Katekismus, da kunde man spørge, om dette icke var i Strid med Kongeloven, der ifølge dens Art. 3 skulde være uforanderlig og i Art. 1 kun fremhæver Guds Ord og den Augsburgske Konfession som Trosnorm. Men naar ingen har rejst dette Spørgsmaal, ligger Grunden simpelthen i, at Kongeloven ved Henvisningen til den Augsburgske Konfession ingenlunde tilsigtede en udtømmende Angivelse af de kirkelige Symboler. Den vilde kun afgjøre, att den Augsburgske Konfession skulde være retledende, saa at intet maatte læres i Strid med den; men der var intet i Vejen for att tillføje Skrifter, hvis Indhold netop var i Overensstemmelse med Konfessionen». — Ehuru jag anser, att, hvad här sagts om danska förhållanden, med lika och full rätt kan tillämpas på förhållandet i Sverige, medgifver jag dock gerna, att den omnämnda olik-

heten mellan regeringsformen och kyrkolagen gör det önskvärdt, att i den senare göres en förändring, om en sådan kan göras utan att dermed förloras något, som är mera värdt än likformighet mellan de båda lagarna.

Att redaktionen af 1 kap. 1 § kyrkolagen förändras, anser jag vara önskvärdt äfven af den anledning, att, ehuru den nuvarande formuleringen angifver den åtskilnad i fråga om symbolisk dignitet, hvilken lutherska kyrkan gör mellan augsburgiska bekännelsen å ena sidan och öfriga speciellt lutherska bekännelseskriterier å den andra, det dock vore fördelaktigt, att denna åtskilnad blefve ännu tydligare markerad.

I det föregående har jag tillkännagifvit, att min reservation icke har sin orsak deruti, att jag skulle anse antagandet af den nu föreslagna lagförändringen innebära en förändring af den svenska kyrkans bekännelseståndpunkt. Denna ståndpunkt förblifver, såvidt jag förstår, densamma som hittills, äfven om komiténs förslag blir antaget och stadfästadt. Skälen för denna min uppfattning har jag framlagt dels under förhandlingarna i 1889 års Riksdags första kammare och dels i Westerås domkapitels och kongl. hofkonsistoriets utlåtanden öfver det nu föreliggande lagförslaget. Jag anser mig dock, särskildt med anledning af och i sammanhang med komiténs för sitt förslag gifna motivering, böra äfven här antyda dessa skäl.

Naturligtvis instämmer jag i komiténs ord: »det kan icke förnekas, att en verklig olikhet förefinnes mellan kyrkolagens och regeringsformens sätt att angifva, hvad som bör anses innefatta svenska kyrkans lära». »Sättet» att angifva kyrkans lära är olika, då ordalagen äro olika. Då jag ej är fullt viss om innebörden i komiténs utsaga, måste jag deremot vara något tveksam om, huruvida jag kan vara ense med komitén i den slutledning, som den drager ur de nyss anförda orden såsom premiss, sägande: »Komitén finner, att genom regeringsformens bestämmelser den svenska kyrkans lära, kyrkorättsligt sedt, i den mån som ofvan sagts, blifvit en annan än den förut varit».

Sitt påstående, att kyrkans lära genom regeringsformen blifvit en annan än förut, begränsar komitén genom två inskränkingar: den ena angifven med orden: »kyrkorättsligt sedt», den andra med orden: »i den mån som ofvan sagts». Innebörden af den sista inskränkingen framgår ej klart af komiténs framställning; men har komitén åsyftat att dermed hänvisa till dessa sina föregående ord, att »regeringsformen omöjligen kan anses innebära ett symboliskt sanktionerande af allt hvad de öfriga lutherska bekännelseskriterierna (utom Augsbургiska bekännelsen) innehålla», då kan jag så mycket mindre vara i detta hänseende af

olika mening med komitén, som ett sådant symboliskt sanktionerande hvarken inneburi i hittills gällande formulering af 1 kap. 1 § kyrkolagen ej heller af någon bland bekännelseskriaternas ifrigaste försvarare påstått. Instämmande i komiténs sats, att »de senare bekännelseskriaterna innehålla en närmare följdriktig utveckling af den grundtyp för luthersk lära, som i augsburgiska bekännelsen är gifven», har man åt dessa skrifter velat bevara symboliskt anseende, endast försåvidt de innehålla en sådan följdriktig utveckling, men ingalunda åt t. ex. sådant i dem, hvilket ej är annat än en bevisning af mer eller mindre vetenskaplig art, och ännu mindre åt det — försåvidt sådant kan i dem uppletas — hvilket i stället för att vara en följdriktig utveckling af kunde sägas ligga på sidan om eller stå i strid mot augsburgiska bekännelsen.

När komitén begränsar sin sats, att svenska kyrkans lära genom regeringsformen blifvit en annan än den förut varit, genom det inskränkande tillägget: »kyrkorättsligt sedt», har komitén, såvidt jag förstår, härmed velat förebygga den missuppfattningen, att komitén skulle vilja påstå, att genom regeringsformen svenska kyrkans lära skulle, om jag så får säga, dogmatiskt sedt hafva blifvit en annan eller att med andra ord vår svenska kyrkas bekännelse blifvit en annan. En sådan missuppfattning har komitén redan i det föregående sökt förebygga genom att hänvisa dels till de senare bekännelseskriaternas sammanhang med Augustana och dels till Upsala mötes besluts förkastande af de villfarelser, hvilka, delvis framkomna senare än år 1530, först i konkordieformeln erhållit sin symboliskt fixerade vederläggning.

Nämnda sitt försök stärker komitén, när den i det följande uttalar sin öfvertygelse derom, »att i augsburgiska bekännelsen jemte Upsala mötes beslut, om de rätt fattas, ligger allt det kyrkorättsligt symboliska värn, som vår lutherska kyrka behöfver för att försvara sin ställning gent emot såväl katolicismen å den ena sidan som den reformerta kyrkan och sekterna å den andra». Hvad komitén menar med uttrycket: »om de rätt fattas» har den nemligen sjelf angifvit, då den förut sagt, att de senare bekännelseskriaternas innehålla en närmare följdriktig utveckling af den grundtyp för luthersk lära, som i augsburgiska bekännelsen är gifven.

Om nu härtill lägges, att de, hvilka i svenska församlingen skola utlägga eller förkunna hennes lära, naturligtvis måste vara förbundna till att härvid låta sig ledas af en rätt uppfattning af denna lära, så synes det mig, som om komiténs utsaga, »att genom regeringsformens bestämmelser den svenska kyrkans lära, kyrkorättsligt sedt, i den mån

som ofvan sagts, blifvit en annan än den förut varit», ej skulle kunna innebära något väsentligt annat än att regeringsformen *på ett annat sätt* än kyrkolagen angifver, hvad som bör anses innefatta svenska kyrkans lära; men deremot icke kunna innebära, att genom regeringsformen den svenska kyrkans bekännelseståndpunkt blifvit förändrad.

Att bekännelseståndpunkten är densamma, vare sig att man i 1 kap. 1 § kyrkolagen vid sidan om augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut nämner eller icke nämner apologien, schmalkaldiska artiklarne, Luthers katekeser och konkordieformeln, framgår af dessa i senare rummet nämnda skrifter förhållande till de först nämnda. De i senare rummet nämnda skrifterna äro nemligen ingenting annat än dels reformatörernas egna förklaringar öfver hvad de menat med de kortfattade satserna i den af dem sjelfva författade augsburgiska bekännelsen och dels, för att tala med komitén, en följdriktig utveckling af den i augsburgiska bekännelsen gifna lärogrundstypen. Och denna förklaring och utveckling har lutherska kyrkan såsom sådan gjort till sin bekännelse. Dessa historiska fakta kunna omöjligen bestridas, och därför kan ej heller någonsin den tid komma, då en annan tolkning eller uppfattning af augsburgiska bekännelsen än den, som i de i fråga varande skrifterna är gifven, skulle kunna erkännas såsom den *lutherska* kyrkans. Man må därför i gällande lag uttryckligen säga det eller underlåta att säga det: augsburgiska bekännelsen kan ej rätt fattas, såvida ej uppfattningen låter sig bestämmas af de ofta nämnda skrifterna.

I likhet med komitén vill äfven jag i detta sammanhang hänvisa till den stora betydelsen deraf, att regeringsformen bland bekännelseskrifterna upptager äfven Upsala mötes beslut. Särskildt vill jag hänvisa till denna sats i nämnda beslut: »endrägteligen dertill allvarligen förpligtet, att vi henne (liturgiam) aldrig mere anamme, gille eller bruke vele, såsom icke heller något annat af de påfveskes lärdom eller villfarelser» — — — — »desslikest och alldeles afsäjoms vi alla Sacramenterers, Zwinglianers och Calvinisters villfarelser, så ock Vederdöpere och alle andre kättere, ehvad namn de helst hafve kunne, någon tid till att inrymme, gille eller samtyckie». Den svenska kyrkans historia berättar, huru stor vikt denna kyrkas representanter lade just på denna sats i decretum upsaliense. För deras ögon stod det klart, hvilken omfattande betydelse den hade; och Carl den 9:de med sina calvinistiska sympatier förstod också att mäta denna betydelse. Hans missnöje med och hans dröjsmål att både såsom hertig och konung gifva erkännande åt Upsala mötes beslut berodde icke minst på den anförda satsen; men den svenska lutherska kyrkans representanter kunde och ville på inga

vilkor gå in på att utstryka den. Och hvarför detta? Uppenbarligen därför, att genom denna sats afgafs en bekännelse till den läroutveckling, som erhållit eller sedermera erhöi sitt symboliska uttryck i de senare lutherska bekännelseskrifterna. Den »följdriktiga utveckling af lärogrundtypen i augsburgiska bekännelsen», hvilken innehålles i dessa skrifter, är nemligen alltigenom bestämd af de antiteser till luthersk bekännelse, hvilka framkommo i de påfviskes, sakramenterers, zwingli-
aners, calvinisters, vederdöparens och andra kättares villfarelser. I sak — detta kan omöjligen förnekas — innebär således den i Upsala mötes beslut innehållna afsägelse af alla dessa kättares villfarelser en bekännelse till den följdriktiga utveckling af luthersk tro, som innehålles i de senare skrifterna i konkordieboken.

Åt denna bekännelse gifves ytterligare eftertryck genom bekännelsen till »den religion, som i salig och högloflig hos Gud i åminnelse, salig konung Gustafs siste regements- och salig archieiskop Lars Petri Nericiani den äldres lifstid både i lärdom och kyrkeseder här i riket hållet och igenom den prentede kyrkeordningen i trycket utgången anno etc. 72 är samtyckt och bejakat blefven». Ett noggrant studium af den teologiska och asketiska litteratur, som tillhör det här angifna tidsskedet, skall nog öfvertyga derom, att man i svenska kyrkan då både följde med och bekände sig till den följdriktiga utvecklingen af augsburgiska bekännelsen. Och 1572 års kyrkoordning innehåller lika bestämdt om än ej lika fullständigt genomfördt och motiveradt förkastande af den romerska villfarelsen som Schmalkaldiska artiklarna och af den reformerta som konkordieformeln.

Påaktar man det nu af mig anförda, så behöfver man ej söka efter ytterligare förklaringsgrunder dertill, att 1809 års lagstiftare formulerade 2 § af regeringsformen, såsom de gjorde, eller dertill, att svenska kyrkolagskomitéer föreslagit en omredigering af 1 kap. 1 § kyrkolagen till likhet med nämnda paragraf i regeringsformen, eller slutligen dertill, att åtskilliga kyrkliga myndigheter ej haft något att invända mot dessa förslag. Man kan och får ej hos alla dessa förutsätta en ringaktning af den kyrkliga bekännelsen och lika litet ett sådant lättsinne, att de skulle hafva velat vara med om en bekännelseförändring utan att ens med ett enda ord angifva, hvad det vore i de lutherska bekännelseskrifterna, som de ville hafva förändradt, eller hvarför de önskade förändringen. I stället måste man antaga — och de, som påstå något annat, äro skyldiga att lemna bevisning för den mörka skugga, som de genom sitt påstående kasta på män, som gjort sig kända för luthersk tro och kyrkligt förstånd — att de ansett, att den lutherska kyrkans

bekännelseståndpunkt är och förblir densamma, vare sig att man väljer den beskrifning, som gifves i 2 § regeringsformen, eller den, som innehålles i 1 kap. 1 § kyrkolagen.

Att man så ansett och kunnat anse, derom lemna ett faktum, såvidt jag förstår, det mest slående bevis. Ingen vill bestrida, att de, som författade och antogo 1686 års kyrkolag och särskildt dennas första paragraf, både hade öppet öga och liflig nitälskan för, att den svenska kyrkans bekännelseståndpunkt blefve klart och bestämdt angifven, och noggrant vakade öfver att i detta hänseende intet försumrades. Dessa, som i 1 kap. 1 § kyrkolagen införde både att i Sveriges rike ej fick finnas någon, som ej bekände sig till hela konkordieboken, och att alla slags lärare skulle med liflig ed förbinda sig till denna lära och trosbekännelse — huru formulerade dessa samme presteden? Uti den i 1686 års kyrkolag intagna eden förbindes ej den, som viges till prest, till andra speciellt lutherska bekännelseskriterier än »den oförändrade Augsburgiska bekännelsen som uti Upsala concilio, anno 1593, blef vedertagen och gillad». Icke hade lagstiftarne förgätit hvad de om eden sjelfva föreskrifvit i 1 §. När de dock formulerade eden, så som de gjorde, så framgår häraf uppenbarligen och ovedersägligen, såsom mig synes, att de ansågo, att den beskrifning af svenska kyrkans bekännelse, som gafs i presteden, var om än ej formelt så realiter densamma som i 1 kap. 1 §, att de ansågo olikheten vara endast redaktionel.

Om de för ortodoxi lifligt ifrände lagstiftarne af 1686 hade denna uppfattning, så är det ej underligt, om senare tidens myndigheter låtit sig leda af samma åskådningssätt. Här af förklaras ett par fakta, som annars synas vara svåra att förstå. Det ena: att man 1773, det är i en tid då ifvern för ortodoxi ej var särdeles stark, införde i presteden uttrycklig förbindelse till hela konkordieboken. Det andra: att Kongl. Maj:t 1829 på administrativ väg förändrade 1773 års presteds lydelse, så att i det nya edsformuläret af de lutherska bekännelseskriterierna endast nämnas augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut. Emot grundlagens bud har Kongl. Maj:t säkerligen ej velat på administrativ väg förändra kyrkolag; men man har ej ansett sig göra någon förändring i lag; man har endast ansett sig vidtaga en redaktionsförändring.

Med det anförda tror jag mig hafva visat, dels att den nu i fråga satta förändringen af 1 kap. 1 § kyrkolagen ej innebär någon förändring af den svenska kyrkans bekännelseståndpunkt, ej ens, strängt taget, någon lagförändring; och dels att denna min uppfattning legat

till grund för den kyrkliga lagstiftningen i Sverige allt ifrån 1686, ja ända ifrån år 1593.

Då jag har den uppfattning, för hvilken jag nu försökt gifva skäl, har jag vid de tillfällen, då jag dels såsom ledamot af 1889 års Riksdag och dels såsom ordförande i Vesterås domkapitel och kongl. hofkonsistorium haft anledning till att yttra mig om nu föreliggande lagförslag, visserligen ej ansett mig böra yrka afslag derå, enär ett sådant yrkande skulle kunna misstydas, så som innebure det ett medgifvande deraf, att 1809 års regeringsform skulle hafva medfört en förändring i svenska kyrkans bekännelseståndpunkt; men jag har dock tillräckligt klart antydt, att jag ansett önskvärdt vara, att 1 kap. 1 § kyrkolagen erhöles en annan redaktion än den af Riksdagen antagna. Då nu ett lägligt tillfälle erbjuder sig till att föreslå en sådan redaktion, har jag ansett, att komitén hade bort begagna sig deraf.

På grund af § 87 mom. 2 regeringsformen är 1889 års riksdagsbeslut om förändring af 1 kap. 1 § kyrkolagen förfallet. Då Kongl. Maj:t till komitén öfverlemnade Riksdagens skrifvelse den 12 mars 1889, så innebar detta derför ett uppdrag att med anledning af denna skrifvelse utarbета förslag till förändring af kyrkolagens första paragraf. Komitén har alltså haft fullt fog till att framlägga ett annat förslag till förändring af nämnda paragraf än det af Riksdagen antagna, såvida skäl dertill finnes. Och viktiga sådana skäl anser jag vara för handen.

Det måste medgifvas, att, om det i fråga om alla lagbud gäller, att den klara och bestämda redaktionen har ett afgjort företräde framför den tvetydiga och obestämda, så gäller detta isynnerhet om en lagparagraf, hvilken såsom 1 kap. 1 § kyrkolagen enligt komiténs ord »i viss mån utgör grundvalen för alla de rättsbestämningar, hvilka i kyrkolagen ingå». Men att den af komitén föreslagna redaktionen lider af obestämdhet, derom vittnar, såvidt jag förstår, komiténs eget betänkande, enär af detta ingalunda med klarhet framgår, hvilken betydelse komitén själf tillmäter de senare lutherska bekännelseskriterierna såsom norm för kyrkans lära. Om detsamma vittnar, på sitt sätt, äfven den tolkning af den föreslagna lagen, hvilken jag, med anförande af som jag tror goda grunder, framställt såsom den enda riktiga. Och säkert är, att jag ej står ensam om denna tolkning.

En oklarhet och obestämdhet, sådan som den nu anmärkta, vore betänkelig, äfven om 1 kap. 1 § kyrkolagen ej hade någon annan uppgift än att *kyrkorättsligt* bestämma svenska kyrkans lära. Men vore ej uppgiften någon annan än den att vara den lag, efter hvilken en församlingslärare skulle dömas vid åtal för villfarande lära, så vore betänkelig-

heten, praktiskt sedt, ej synnerligen stor, enär den tid säkerligen är förbi och aldrig torde komma tillbaka eller ens bör önskas tillbaka, då någon kunde blifva dömd för villfarande lära i det fall, att hans förkunnelse kunde visas icke strida mot augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut, äfven om den ej öfverensstämde med någon utsaga i de senare lutherska bekännelseskrifterna.

Men om 1 kap. 1 § kyrkolagen, enligt den nu föreslagna lydelsen, i och för sig ej förbinder någon till den svenska kyrkans lära utan inskränker sig till att bestämma, hvilken den svenska kyrkans lära är, och om denna paragraf tillika blir det enda, om jag så får säga, officiella dokument, som gifver en sådan bestämmelse, så har den en annan uppgift jemte den rent kyrkorättsliga. Den är sjelf ett stycke bekännelse, en kyrkans bekännelse om sin trosbekännelse.

Om då den svenska församlingen, sedan hon under loppet af mera än 200 år i 1 kap. 1 § kyrkolagen bekänt och erkänt, att hon i de senare symboliska böckerna sett en rätt förklaring och följdriktig utveckling af lärogrundstypen i sin förnämsta och egentliga lutherska bekännelseskrift, ur denna lagparagraf uteslöte allt tal om och erkännande af dessa symboliska böcker — skulle då ej åt detta kunna gifvas den tolkning, att den svenska församlingen numera ej ansåge det vara sanning, hvilket hon hittills bekänt såsom sanning? Hade hon på ett sådant sätt ändrat tro, vore hon ej längre samma lutherska kyrka, som hon varit; ty den lutherska kyrkan är, hvad hon är, icke genom sin sed, sin författning, sin kult utan framför allt genom sin tro. Men att den svenska kyrkan skulle hafva förändrat tro, det har ingalunda komitén velat säga, och lika litet kan någon annan med skäl påstå något sådant. Vigtigt synes mig därför vara att undvika allt, som skulle kunna gifva sken af sanning åt ett dylikt påstående.

Jag har därför ansett, att komitén hade bort föreslå att 1 kap. 1 § kyrkolagen förändrades så, att först och främst ur densamma uteslötes hvad som säges om alla Sveriges rikes innebyggares förpligtelse till att bekänna endast och allenast svenska kyrkans lära liksom bestämmelsen om den edliga förpligtelsen till denna lära, och så att vidare å ena sidan bestämmelsen om sjelfva den kyrkliga bekännelsen erhöles likformighet med bestämmelsen härom i 2 § regeringsformen, men å andra sidan åt apologien, schmalkaldiska artiklarna, Luthers katekeser och konkordieformeln såsom en sann utläggning och följdriktig utveckling af augsburgiska bekännelsen och Upsala mötes beslut gäfves det erkännande, som hittills åt dessa skrifter gifvits och ännu gifves i den lutherska församlingens trosmedvetande.

På grund af hvad jag nu anfört och med stöd jemväl af några domkapitels yttranden samt af tungt vägande reservationer, som åtföljt rikets domkapitels utlåtanden öfver såväl 1869 års kyrkolagskomités som 1889 års Riksdags förslag till förändring af 1 kap. 1 § kyrkolagen, hemställer jag, att för nästa kyrkomöte måtte framläggas följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen.

Härigenom förordnas, att 1 kap. 1 § kyrkolagen skall hafva följande ändrade lydelse:

Svenska kyrkans lära är den rena evangeliska, sådan den, grundad i Guds heliga ord, det gamla och nya testamentets skrifter, genom den oförändrade augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut antagen och gillad är.

Såsom en sann utläggning och följdriktig utveckling af denna lära erkänner den svenska kyrkan augsburgiska bekännelsens apologi, schmalkaldiska artiklarna, Luthers lilla och stora katekes samt konkordieformeln.

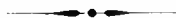
By the order of the Board of Directors of the
American Red Cross, the undersigned is authorized to
act as its representative in the collection of
contributions for the relief of the victims of the
floods in the United States.

Very truly yours,
[Signature]
[Name]
[Title]
[Address]
[City]
[State]
[Country]

Förslag

angående

prestens utbytande mot ett löfte.

FOR THE

OF THE

OF THE

OF THE

I skrifvelse den 9 mars 1889 har Riksdagen, enär, med afseende å hvad som förekommit i fråga om afskaffande af embetseder, något hinder för prestedens utbytande mot ett löfte icke borde från statens sida möta, och hvad som vid senaste kyrkomöte anfördes för prestedens afskaffande syntes utvisa, att edens bibehållande från kyrkans sida icke heller borde fordras, hos Kongl. Maj:t anhållit, att åtgärder måtte vidtagas för åvägabringande af sådan förändring i 22 kap. 2 § kyrkolagen, att den deri föreskrifna prested blefve utbytt mot ett löfte samt att Kongl. Maj:t täcktes för nästa kyrkomöte framlägga förslag till formulär för sådant löfte.

Vid omförmälda, till komiténs åtgärd öfverlemnade framställning, hvaröfver de kyrkliga myndigheterna afgifvit yttranden, har komitén, i likhet med det öfvervägande flertalet af nämnda myndigheter, icke funnit något att erinra, under förutsättning att hvad gällande formulär för presten innehåller i fråga om ordinandens förpligtelse och försäkran i allt väsentligt återgifves i det blifvande formuläret för löftet.

Den kommission, åt hvilken Kongl. Maj:t den 31 december 1888 uppdragit att ombesörja en revision af kyrkohandboken, har i sitt den 18 april innevarande år afgifna underdåniga betänkande, för den händelse att presten blefve utbytt mot ett löfte, framlagt ett förslag till sådant löfte.

Till fullgörande af det komitén i nu förevarande afseende gifna nådiga uppdrag har komitén utarbetat och bilägger härvid förslag till lag angående prestedens utbytande mot ett löfte.

I sammanhang med inhemtande af näst härefter sammanträdande kyrkomötes yttrande, huruvida kyrkomötet för sin del godkänner ifrågasvarande lagförslag, läser Kongl. Maj:t finna lämpligt

att för kyrkomötet framlägga förslag till formulär för det löfte, som i stället för presten skall af ordinanden afläggas, och att, sedan formuläret blifvit af Kongl. Maj:t fastställt, anbefalla dess intagande i kyrkohandboken.

F ö r s l a g

till

lag angående prestedens utbytande mot ett löfte.

Med ändring af 22 kap. 2 § kyrkolagen varder härigenom förordnadt, att den, som härafter inviges till prestembetet, skall dervid i stället för ed aflägga ett högtidligt löfte af den lydelse, kyrkohandboken innehåller.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	sid.
Komiténs underdåniga skrifvelse	3.
Forslag angående stiftsstyrelsen:	
lag om stiftsstyrelse	9.
instruktion för stiftsstyrelse.....	23.
förordning angående konsistoriernas befattning med allmänna laroverk och folkskole-	
lärareseminarier	35.
kungörelse angående ofversändande till domkapitel af utslag, hvarigenom verldslig rätt	
domt prest till ansvar	39.
Motiv till förslagen angående stiftsstyrelsen:	
till komitén remitterade framställningar	40.
domkapitlens nuvarande sammansättning	41.
föregående förslag till ändrad organisation af domkapitlen	43.
finska kyrkolagen	50.
allmän motivering till komiténs förslag i fråga om domkapitlens sammansättning	50.
fordelning af de till stiftsstyrelsen hörande göromål	55.
domkapitlens sammansättning vid handläggning af vissa ärenden rörande allmänna	
laroverken och folkskolelärareseminarier.....	57.
speciell motivering till	
lag om stiftsstyrelse	57.
instruktion för stiftsstyrelse.....	74.
förordning angående konsistoriernas befattning med allmänna laroverk och folk-	
skolelärareseminarier	79.
kungörelse angående ofversändande till domkapitel af utslag, hvarigenom verldslig	
rätt dömt prest till ansvar	83.
prebendepastoraten	83.
Bilaga till förslagen angående stiftsstyrelsen.....	84.
Förslag angående ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen	89.
Reservation af biskop Billing.....	96.
Förslag angående prestedens uthytande mot ett löfte	107.

